

HALKLA İLİŞKİLER UZMAN ROLLERİ AÇISINDAN MUSTAFA KEMAL ATATÜRK: "ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ" ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI

Özlem Alikılıç* - Ezgi Saatcioğlu**

ÖZET

Kurtuluş Savaşı'yla başlayıp Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecine halkla ilişkiler faaliyetleri açısından bakıldığında, Mustafa Kemal Atatürk'ün çoklu halkla ilişkiler çalışmaları gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu çalışmada, Atatürk'ün gerçekleştirdiği faaliyetler, halkla ilişkiler disiplini açısından ele alınmış, Atatürk'ün bu süreçte halkla ilişkiler faaliyetleri gerçekleştirip gerçekleştirmediği araştırılmış ve bunları gerçekleştirirken halkla ilişkiler uzmanı rolleri (teknisyen, uzman rolleri) üstlenip üstlenmediği, rol teorisi bağlamında araştırılmıştır. Buradan yola çıkılarak gerçekleştirilen nitel çalışmada, araştırma deseni durum çalışması olarak belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (2006) isimli eser oluştururken amaçsal örneklem alma yöntemiyle evrenin tamamı örneklem olarak seçilmiştir. Veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi yapılmış, veri analizinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Toplam 3 cilt, 259 bölümden oluşan bu dizi yayın, halkla ilişkiler kategorileri ve temaları açısından taranarak toplamda 162 belgeye indirilmiştir. Geçerlilik, güvenilirlik testleri yapılmıştır. 162 belgenin incelendiği araştırma sonucunda Atatürk'ün bu süreçte gerçekleştirdiği faaliyetlerin birer halkla ilişkiler çalışması olduğu, bu faaliyetler arasında en çok kişilerarası iletişimin (yüzyüze iletişimin); ardından kitle iletişimin, özellikle de basımla ilişkilerin yer aldığı belirlenmiştir. Halkla ilişkiler uzman rolleri açısından teknisyen ve yönetici rolleriyle inşa etme, motive etme, süreklilik sağlama görevlerini eşit bir şekilde üstlendiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halkla ilişkiler, rol teorisi, halkla ilişkiler uzman rolleri

ANALYZING MUSTAFA KEMAL ATATÜRK FROM THE PERSPECTIVE OF PUBLIC RELATIONS SPECIALIST' ROLES: A CASE STUDY OF A COLLECTION BOOK "ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ"

ABSTRACT

Starting from Turkish Independence War, and during the establishment of Republic of Turkey, Mustafa Kemal Atatürk has executed multiple public relations tasks and activities. In this study, public relations tasks and activities which were designed and also performed by Atatürk himself were analyzed. In this study, it was aimed to determine those activities which Atatürk has performed either PR tactics or not, and to explore whether he had undertaken PR practitioner roles (i.e. technician, specialist). Following to the role theory, a qualitative research was executed. As a research design, case study

* Doç. Dr., Yaşar Üniversitesi İletişim Fakültesi

** Doktora Öğrencisi, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

method was chosen. "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" which is a collection book from his speeches and statements has comprised from 3 volumes, 259 chapters. This book collection has formed the research universe and also the sample of the study. To collect data, document analysis was conducted, 162 documents were extracted from the main sample. Validity, reliability tests were conducted as well. Descriptive analysis technique was employed for the data analysis. Findings reveal that Atatürk has performed several PR tasks and activities. Among these activities; interpersonal communication (face-to-face communication) was preferred mostly. It's obvious to clarify that mass communication techniques (especially press relations) were another most preferred activities among others. In terms of PR practitioner roles, he has performed technician and specialist roles equally.

Keywords: Public relations, role theory, public relations practitioner roles

GİRİŞ

Halkla ilişkiler mesleğinin kurucusu olarak kabul edilen Edward Bernays (2013: 126-136), halkla ilişkiler uzmanlarının entelektüel bilgi birikimine ve iletişim becerilerine sahip olmalarının, içinde buldukları duruma uygun stratejiler belirleyerek ellerindeki araçları verimli bir biçimde kullanmalarının önemini vurgulamaktadır. Kendisi bu sözleriyle, halkla ilişkiler uzmanlarının rollerine işaret etmektedir.

Bugüne kadar farklı meslekler ve roller penceresinden (asker, devlet adamı, politikacı, parti lideri, öğretmen, yazar, cumhurbaşkanı, devrimci, vb.) değerlendirilen Mustafa Kemal Atatürk; Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı'yla başlayıp Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecine kadar gelen (ve aslında daha sonrasında da devam eden) süreçte, halkla ilişkilere dair çoklu faaliyetler de gerçekleştirmiştir. Bu yüzyıldan geçmişe doğru halkla ilişkiler perspektifinden bakıldığında, Mustafa Kemal Atatürk'ün bu süreçte azımsanamayacak ölçüde iyi bir halkla ilişkiler uzmanı olarak çalıştığı görülmektedir.

Kurtuluş Savaşı'yla Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sürecine bakıldığında Atatürk'ün kamuoyu oluşturma, ikna edici iletişim çalışmalarına büyük önem verdiği görülmekte ve bu çalışmaların bizzat uygulayıcısı olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırmada; Atatürk'ün halkla ilişkiler faaliyetleri yürütüp yürütmediğinin, halkla ilişkiler uzmanı rolleri üstlenip üstlenmediğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla Mustafa Kemal Atatürk'le ilgili belgeler taranarak, yürütülen çalışmalar, halkla ilişkiler faaliyetleri ve uzman rolleri açısından incelenmiştir. İnceleme kapsamında nitel yöntem tercih edilerek; araştırma deseni olarak durum çalışması belirlenmiştir. Veri toplama yönteminde döküman analizi seçilmiş, elde edilen veriler betimsel analizle değerlendirilmiştir.

Araştırma evreni; "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi" tarafından yayınlanan *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri* (2006) isimli 3 cilt, 259 belgeden oluşan dizi yayındır. Çalışmada, amaçsal örneklem

alma yöntemiyle, araştırma evreninin tamamı örnekleme olarak belirlenmiştir. Dizi yayındaki belgeler, alanyazında bulunan halkla ilişkiler faaliyetleri açısından döküman analiziyle taranarak 162 belgenin halkla ilişkiler faaliyetlerine yönelik olduğu belirlenmiştir. İncelenen belgeler; alanyazından yola çıkılarak oluşturulan halkla ilişkiler faaliyetleri ve halkla ilişkiler uzman rollerine dair kategorileştirilerek, ilgili temalar açısından incelenmiştir. Bulgular Mustafa Kemal Atatürk'ün bu süreçte gerçekleştirdiği faaliyetlerin günümüzde halkla ilişkiler disiplini açısından tanımlanmış çalışmalar olduğu ve bu faaliyetler arasında en çok kişilerarası iletişimin (yüzyüze iletişimin); ardından kitle iletişimin, özellikle de basınla ilişkilerin yer aldığı belirlenmiştir. Halkla ilişkiler uzman rolleri açısından teknisyen ve yönetici rolleriyle inşa etme, motive etme, süreklilik sağlama görevlerini eşit bir şekilde üstlendiği belirlenmiştir.

1. HALKLA İLİŞKİLERDE ROL KAVRAMI VE UZMAN ROLLERİ ÜZERİNE

Gündelik yaşamın bir parçası olan davranış ve bireylerin üstlendiği sorumluluklar, onların rolleri olarak değerlendirilmektedir. Roller hem gündelik yaşamda hem mesleki yaşamda var olmakla birlikte, bireylerin mesleklerine bağlı olarak sahip oldukları görev ve sorumlulukları onların rollerini oluşturmaktadır.

Sözlük anlamına bakıldığında Türk Dil Kurumu (2005) rol kavramını, bireyin üzerine düşen görev ve davranış özellikleri olarak tanımlamaktadır. Goffman ise 1959'da kaleme aldığı çalışmasında, gündelik yaşamda bireylerin içinde buldukları durumlara göre farklılık gösteren birtakım roller benimsediklerini ortaya koymaktadır. Bu durumlar arasında meslek yaşamı da sıralanabilir. Edward Bernays (2013:3) halkla ilişkileri; kamuya/halka enformasyon verilmesi, tutum ve davranışları biçimlendirmek üzere hedef kitlenin ikna edilmesi, bir kurumla kurumun hedef kitlesi (paydaşları) arasında uyum yaratma çabası olarak tanımlamaktadır. Buna göre; halkla ilişkiler uzmanlarına *bilgi verme, ilişki kurma, ikna etme, uyum sağlama* rolleri yüklenmektedir. Bernays (1961: 57), halkla ilişkiler uzmanlarının bir görüşün savunuculuğunu üstlenerek topluluğu biçimlendirme, harekete geçirme rollerine sahip olduklarını; topluluklar inşa etmeye yönelik bir güçleri olduğunu; belirli bir görüşün savunucusu olduklarını belirtmektedir. Bu tanımda halkla ilişkiler uzmanlarına *savunucu, yönlendirici* olarak rol biçilmektedir. Lesly (1967) halkla ilişkilerin, kurum içinde veya kurumla hedef kitlesi arasında karşılıklı iletişim, sürekli uzlaşma sağlamayı amaçlayan dinamik, yönetsel bir süreç olduğunu belirtmektedir (akt. Erdoğan 2008: 19-20). Bu tanımda da biçilen roller; *karşılıklı iletişim geliştirici/sürdürücü, uzlaşmacı, yönetici* rolleridir. Amerikan Halkla İlişkiler Derneği (Prsa 2017) halkla ilişkileri, bir örgütle paydaşları arasında karşılıklı faydaya dayalı bir ilişki inşa eden stratejik iletişim süreci olarak; Grunig ve Hunt (1984) örgütle örgütün kamuları arasında iletişimi içeren bir yönetim fonksiyonu olarak tanımlamaktadırlar (Çakır 2014: 426). Bu anlamda Amerikan Halkla İlişkiler Derneği, halkla ilişkiler uzmanlarına *stratejist, fayda sağlayıcı, yönetici* rolleri

atfederken; Grunig ve Hunt (1984) yönetici rolü atfetmektedir.

Tarihsel süreçte halkla ilişkilere yönelik tanımların değişime uğrayıp giderek karmaşıklaştığı düşünülmektedir (Harlow 1977: 49, akt. Akar 2011: 8). Elbette halkla ilişkilere dair tanımlarda bazı ortak noktalar olduğu da görülmektedir. Bunlar; *karşılıklı olma, sürekli olma, yönetsel olma, ilişkisel olma, iletişimsel olma, etkileşimsel olma, yönlendirici olma, planlı olma, sorumluluk taşıma, faydalı olma, uygulanabilir ve kullanışlı olma, bağdaştırıcı olma, doğruluk, inandırıcı olma, koruyucu olma, yaratıcı olma, iyileştirici olma* olarak sıralanmaktadır (Arklan 2011: 18). Bu özellikler, halkla ilişkiler profesyonellerinin mesleki rollerine yansımaktadır.

Halkla ilişkiler faaliyetleri birtakım amaçlar doğrultusunda gerçekleşmekte ve bu amaçlar, halkla ilişkiler uzmanlarının rollerini de biçimlendirmektedir. Güneş (2009: 75) halkla ilişkilerin temel amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Halkın kurum hakkında bilgilendirilmesini sağlamak
- Yönetime karşı olumlu kamuoyu yaratmak
- Yönetimin eylemlerini halk tarafından anlaşılabilir hale getirmek
- Halkın beklentilerinin, dileklerinin, isteklerinin belirlenerek yönetimin alacağı kararların daha etkili bir biçimde yapılandırılmasını sağlamak
- Kurumun yeni yasaları, yönetmelikleri hakkında kamuyu bilgilendirmek
- Kurum-kamu işbirliğini sağlayarak daha iyi, daha etkili hizmet vermenin yollarını geliştirmek

Halkla ilişkiler faaliyetlerinin amaçlarının gerçekleştirilmesi için halkla ilişkiler uzmanları birtakım görevler, roller üstlenmektedirler. Halkla ilişkiler uzmanlarının sahip oldukları rollere değinmeden önce rol olgusunu anlamak önem taşımaktadır.

1.1. Bir Kavram Olarak Rol Olgusu

Bir kavram olarak rol, Türk Dil Kurumu (2005) tarafından tiyatro ve oyunculuk bağlamında tanımlanmakla birlikte "bir işte bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev" ve "bireyin üyesi bulunduğu kümenin etkinliği sırasında benimsediği davranış özellikleri" olarak da tanımlanmaktadır. Rol olgusu, Goffman'ın izlenim yönetimi kapsamında ele aldığı temsil kuramı/dramaturji kuramıyla açıklanabilmektedir. Goffman, dramaturji kuramı ile bireyin özsunumunu açıklamaktadır (Özdemir 2015:114).

Goffman (2009), kişilerin iyi izlenim yaratabilmek için tiyatrodaki aktörler gibi alkış almak istediklerini, bu amaçla hayat sahnesinde çeşitli rollere büründüklerini, seyircilerinden aldıkları geribildirimlerle arzu edilen bir kimliğe dönüşmeye çalıştıklarını ifade etmektedir. Goffman, bu iddiasını tiyatro ve sahne arkası örnekleriyle desteklemiş ve bireyin gerçek halinin sahne arkasında olduğunu, dışarıya ise sahnede rol yapan halini yansıttığını ifade etmiştir (Goffman 1959). Kişi, sahne gerisinde kendisine biçtiği rolü sahnede (mesleğini uygularken) en ideal şekilde oynamaya çalışmakta, bir performans

gerçekleştirmektedir (Goffman 2014: 16). Goffman'a göre (1959) bireyler birden fazla kimliğe sahip olup içinde buldukları duruma göre sahip oldukları kimlik koleksiyonu içinden seçim yapmaktadırlar. Özdemir (2015: 115), Goffman'ın bu saptamasının dayanağının, "çoklu benlikler metaforu" olduğunu belirtmektedir. Ona göre; bu kavram ilk olarak William James (1980) tarafından insan davranışlarını betimlemek amacıyla kullanılmıştır. James, bireylerin tek bir ben ve rol kavramının olmadığını, çeşitli ortamlarda gösterdikleri çoklu benliklere, rollere sahip olduklarını ileri sürmüştür. James'e göre; birey, farklı izleyicilere (paydaşlara) kendini kabul ettirebilmek (sevdirebilmek, rıza göstermek) için stratejik olarak gösterdiği çoklu sosyal kimliklere, rollere sahiptir (Rosenfeld ark.'dan akt. Demir 2002: 12).

Bernays (1936: 746) Goffman'dan yaklaşık 20 yıl önce benzer bir saptamayla istenilen sonuca ulaşabilmenin halktan istenen tepkinin alınmasına bağlı olduğunu ifade ederek halkla ilişkiler uzmanının elindeki araçları etkili bir biçimde kullanmasının önemini belirtmiştir. Halkla ilişkiler uzmanının elindeki araçlar ve bu araçları kullanım biçimleri, temel işlerini ifade eden mevcut davranış kalıpları, gerçekleştirdiği uygulamalar onun rollerini oluşturmaktadır (Katz ve Kahn 1978: 189, Dozier 2008: 327).

Erdoğan (2008: 225-230) halkla ilişkiler uzmanının gerçekleştirdiği temel işleri; *araştırma ve değerlendirme, imaj yaratma, danışmanlık, erken uyarı, personelle/üyelerle ilişkiler, yorumlama, iletişim, fon oluşturma ve yardım toplama, kamusal işler, medya ilişkileri, tanıtım ve promosyon, mesele (konu/sorun) yönetimi, kriz iletişimi ve yönetimi, özel olay düzenleme ve halk katılımı, kişilerarası iletişim ve katılma, finansal ilişkiler, endüstriyel ilişkiler* olarak sıralamaktadır. Okay ve Okay (2007: 66) halkla ilişkiler uzmanlarının; *analiz etme, danışmanlık yapma, planlar gerçekleştirme, bilgilendirme ve oluşturma, ilişkiler kurarak bu ilişkileri geliştirme, organize etme* temellerine kurulu birçok eylemde bulduklarını ifade etmektedirler.

1.2.Halkla İlişkiler Uzmanlarının Rollerine İlişkin Alanyazın Taraması

Alanyazında halkla ilişkiler uzman rollerinin belirlenmesine yönelik çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Mintzberg (1973: 59) belirlediği on adet yönetim rolünü sonrasında üç temel kategoriye indirgeyerek bu rolleri *kişilerarası* (sözde müdür, lider, irtibat kişisi), *bilgilendirici* (gözlemci, yayıcı, sözcü), *karar verici* (girişimci, rahatsızlıkları giderici, kaynak bulucu, müzakereci) roller olarak tanımlamıştır. Broom ve Smith'in (1979) çalışmasıysa bu alanda öncü olarak kabul edilmektedir. Broom ve Smith (1979: 3-6) *uzman reçeteci, iletişim kolaylaştırıcı, sorun çözücü, iletişim teknisyeni* olmak üzere dört uzman rolü belirlemişlerdir. *Uzman reçeteci* halkla ilişkiler uzmanının rolü, tıpkı doktor-hasta ilişkisine benzemektedir. Bir uzman konumundaki halkla ilişkilerci, hastası olan örgüte tavsiyelerde bulunmaktadır. *İletişim kolaylaştırıcı* olan uzman, süreç içerisinde etkin bir biçimde yer alarak örgütle paydaşları arasındaki bilgi akışını gözlemlemekte; bilgi akışının nitelik, nicelik bakımından geliştirilmesini

sağlamaktadır. *Sorun çözücü* olan uzman, örgütün sahip olduğu sorunları inceleyerek uygun çözümleri üretmektedir. *İletişim teknisyeni* olan uzman, başkaları tarafından geliştirilen halkla ilişkiler programlarının hayata geçirilmesinde gerekli öğeleri sağlayarak teknik açıdan bir hizmet sunmaktadır. Bu role sahip halkla ilişkiler uzmanlarının çoğunlukla gazeteci kökenli olmaları veya medya ilişkileri açısından yeterlilik sahibi olmaları tercih edilmektedir (Dozier ve Broom 2009: 121-122). Dozier (2008: 333) ilgili rollerin ilişki içerisinde olduklarını örneğin, iletişim kolaylaştırıcısı rolü üstlenen halkla ilişkiler uzmanının sorun çözme rolünü de üstlenebildiğini belirtmektedir. Bu bağlamda bir halkla ilişkiler uzmanı, birden çok role sahip olabilmekte ve tüm bu roller arasında bir ilişki bulunmaktadır.

Steyn (1999: 29), halkla ilişkiler uzmanlarının *yönetici, teknisyen, stratejist* rollerine sahip olduklarını belirtmiştir. Halkla ilişkiler teknisyenleri alt düzeyde bir rol üstlenerek yönetsel açıdan karar alma sürecine dahil olmamakta, ancak uygulamaların yürütülmesini gerçekleştirmektedirler. Halkla ilişkiler yöneticileri orta düzeyde rol üstlenerek iletişim stratejisinin geliştirilmesini, iletişim programlarının planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında yönetimi sağlamaktadırlar. Halkla ilişkiler stratejistleri üst düzeyde bir rol üstlenerek hedef kitlenin belirlenmesi; örgütsel politikaların, stratejilerin olası sonuçlarını belirlemek ve böylelikle örgütün üst yönetimini etkilemek gibi faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Steyn (2007: 141), stratejist rolünün önemine dikkat çekerek üst düzey kararların halkla ilişkiler stratejisi açısından önemini vurgulamaktadır.

Moss ve ark. (2005: 879) *gözlemci ve değerlendirmeci, anahtar politika ve strateji danışmanı, sorun çözücü, vaka yönetimi uzmanı, iletişim teknisyeni* olmak üzere beş rol olduğunu belirtmektedirler. Dozier ve Broom (2009) mevcut rollere yönelik bir yenileme çalışmasına giderek *teknisyen* ve *yönetici* rolleri olmak üzere iki rol ortaya koymaktadır. Teknisyen rolleri, müşterinin veya yöneticinin istekleri doğrultusunda gerekli içerikleri üretmek için dağıtmak olurken yönetici rolleri, karar verme sürecine katılarak gerçekleştirilen faaliyetlerin başarısını ölçerek değerlendirmektedir (Lee ve ark. 2015: 1).

Peltekoglu (2001: 112-115) halkla ilişkiler uzmanlarının nitelikleri üzerine gerçekleştirdiği değerlendirmeyle halkla ilişkiler uzmanlarının, *uygulamacı (teknisyen), iletişimci, yönetim ve organizasyoncu, bilgi verici ve danışman* rollerinin olduğunu ifade etmiştir. Erdoğan (2008: 231-235) halkla ilişkiler uzmanlarının rollerini *ikna etme, savunma, dava (savaşım ilişkili), imaj/saygınlık yönetimi, ilişki yönetimi, stratejik ilişki yönetimi, ilişki pazarlaması* olarak sıralamaktadır. Erdoğan'ın uzman rollerini strateji ve ilişki çerçevesinde ele aldığı görülmektedir. Holtzhausen'e göre (2000: 93) uzmanlar birer aktivist gibi davranarak egemen güçlerin yararına değil, halkın yararına hareket etmelidirler. Bu anlamda halkla ilişkiler uzmanları *savunucu* rolü üstlenmektedirler.

Wilcox ve Cameron (2009: 83, 104-105), Wilcox ve ark. (2011: 32-33) halkla ilişkiler rollerini *danışmanlık* ve *teknisyenlik* olarak özetlemektedirler. Danışmanlık

rolü hem kamuya, paydaşlara yönelik hem de kurum yöneticilerine yönelik olabilmektedir. Teknisyenlik, kurumsal iletişim pratiklerinin uygulanması esnasındaki uygulamacılık görevlerine işaret etmektedir. Austin ve Pinkleton (2006: 15) rolleri; *geleneksel* ve *bilimsel* olarak ikiye ayırmaktadır. Geleneksel roller; basın bültenleri, broşür, dergi hazırlanması, etkinlik yönetimi gibi; bilimsel roller; önceden belirlenmiş olan hedeflere ulaşmak için planlanmış, holistik, sonuçları bilimsel analizlerle ölçülebilen etki odaklı rollerdir.

Mintzberg (1998: 143, 59) 1973'teki çalışmasında belirlediği *kişilerarası*, *bilgilendirici*, *karar verici* rollere *yöneticilik* rolünü ekleyerek güncellemiştir. Hales (2001: 51-52) alanyazında en sık rastlanan *uzman/teknisyen* sınıflandırmasına, halkla ilişkiler uzmanlarının aslında yöneticilik görevini yaptıklarını vurgulayarak *genel idarecilik*, *işletmecilik* rolünü eklemiştir. Akar (2011: 69) halkla ilişkilerin toplumsal rolleri de olduğunu belirterek *bilgilendirme*, *karşılıklı ilişki kurma*, *sürekliliği sağlama*, *motive etme* rollerini sıralamaktadır. Bu bağlamda halkla ilişkiler uzmanı, toplumu yeniliklerden ve dünyadaki gelişmelerden haberdar kılmalı yani toplumu *bilgilendirmeli*; toplumdaki çeşitli birimlerle bağ kurarak ortak amaçlar oluşturmalı, kamuoyunun oluşumuna yardımcı olmalı yani toplumla *karşılıklı bir ilişki kurmalı*; toplumun sahip olduğu değerlerin yayılımına katkı sağlayarak bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarımını yani *sürekliliği sağlamalı*; toplumun ortak amaçlar çerçevesinde harekete geçmesini sağlamak için onları *motive etmelidir*. Seitel (2007: 6-7, 10-15; 2011: 113-114, 336) uzmanlara; *uzman yönetici*, *tercüman*, *teknisyen*, *iletişimci* rollerini biçmektedir. Hoştut (2013: 424) *teknisyen*, *yönetici*, *stratejist* rolünden bahsetmektedir. Ona göre; stratejist rolü, teknisyen ve yönetici rolü arasında bir kademedir.

Aşağıda Tablo 1'de, halkla ilişkiler uzmanlarının rolleri üzerine derlenen kronolojik tablolastırma, halkla ilişkiler uzman rollerine ilişkin büyük resmin daha kolay görülebilmesini sağlayacaktır:

Tablo 1. Halkla İlişkiler Uzmanlarının Rollerini Tablosu

Broom ve Smith (1979)	Uzman Reçeteci
	İletişim Kolaylaştırıcı
	Sorun Çözücü
	İletişim Teknisyeni
Mintzberg (1998)	Kişilerarası roller
	Bilgilendirici rolleri
	Karar verici rolleri
	Yönetici roller
Steyn (1999)	Teknisyen
	Yönetici
	Stratejist
Holtzhausen (2000)	Aktivist(Sivil toplum savunucusu)
Hales (2001)	Teknisyen
	Uzman
	Genel idarecilik/işletmecilik

Peltekoğlu (2001)	Uygulamacı(Teknisyen)
	İletişimci
	Yönetim ve Organizasyoncu
	Bilgi verici/Danışman
Moss ve ark. (2005)	Gözlemci/Değerlendirmeci
	Anahtar Politika/Strateji Danışmanı
	Sorun Çözücü
	Vaka Yönetimi Uzmanı
	İletişim Teknisyeni
Austin ve Pinkleton (2006)	Geleneksel rolü
	Bilimsel rolü
Erdoğan (2008)	Araştırma/Değerlendirme
	İmaj Yaratma
	Danışmanlık
	Erken Uyarı
	Personelle/Üyelerle İlişkiler
	Yorumlama
	İletişim
	Fon Oluşturma/Yardım Toplama
	Kamusal İşler
	Medya İlişkileri
	Tanıtım/Promosyon
	Mesele(Konu/Sorun) Yönetimi
	Kriz İletişimi/Yönetimi
	Özel Olay Düzenleme/Halk Katılması
	Kişilerarası İletişim/Katılma
	Finansal İlişkiler
	Endüstriyel İlişkiler
	İkna Etme
	Savunma
	Dava(Savaşım)
İmaj/Saygınlık Yönetimi	
İlişki Yönetimi	
Stratejik İlişki Yönetimi	
İlişki Pazarlaması	
Dozier ve Broom (2009)	Teknisyen
	Yönetici
Wilcox ve Cameron (2009) Wilcox ve ark. (2011)	Danışmanlık rolü
	Teknisyenlik rolü
Seitel (2007, 2011)	Uzman yönetici
	Tercüman
	Teknisyen
	İletişimci
Akar (2011)	Bilgilendirme
	Karşılıklı İlişki Kurmak

	Süreklilik Sağlamak
	Motive Etmek
Hoştut (2013)	Teknisyen
	Yönetici
	Stratejist

Genel olarak bakıldığında halkla ilişkiler uzmanları, çeşitli strateji ve taktiklerden yararlanarak örgütle kamuları arasında iletişim aracısı olmaktadır. Bu süreçte farklı görevler yerine getirmekte ve farklı roller üstlenmektedirler. Yukarıda listelenen halkla ilişkiler uzman rollerinin özellikleri aslında benzer hatta eş anlamlıdır. Örneğin; Broom ve Smith (1979), Hales (2001), Peltekoğlu (2001), Moss ve ark.(2005), Dozier ve Broom (2009), Wilcox ve Cameron (2009), Seitel (2011) teknisyen ve yönetici rollerine yer vermektedirler. Lee ve ark.'nın (2015: 1) belirttiği üzere teknisyen rolleri içerik üretmek, dağıtmak gibi uygulama odaklı iken yönetici rolleri karar verme odaklı olan strateji ve taktiklerin belirlenmesi, gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirilmesi, ölçülmesi gibi rollerin bir bütünü olmaktadır.

Bu anlamda farklı araştırmacılar tarafından oluşturulan halkla ilişkiler uzmanı rollerinin farklı isimler taşısalar da içerik açısından benzeştikleri görülmektedir. Örneğin; Steyn (1999) hem stratejist hem de yönetici rollerine yer vermekte, ancak içerikler açısından bu iki rolün benzeştikleri anlaşılmaktadır. Hales'in (2001) uzman ve genel idarecilik/işletmecilik rolleri, yönetici rolünü ifade etmektedir. Mintzberg (1998) içerikleri açısından benzeşen karar verici, yönetici rollerine yer vermektedir. Ayrıca iletişimci, bilgilendirici rolleriyle teknisyen rolünü ortaya koymaktadır. Görüldüğü üzere halkla ilişkiler uzman rolleri temelde teknik becerileri gerektiren rollerle yönetim becerileri gerektiren roller arasında kümelenmektedir. Bu örnekler çerçevesinde bakıldığında Dozier ve Broom'un (2009) alanyazını derleyerek belirledikleri teknisyen ve yönetici olmak üzere iki temel rolün geçerliliklerini koruduğu anlaşılmaktadır.

1.3. Halkla İlişkiler Disiplini Perspektifinden Mustafa Kemal Atatürk'ün Çalışmaları

Türkiye Cumhuriyeti'nin cumhuriyet öncesi kurtuluş ve yeniden inşa çabalarının temelinde strateji ve taktikler olduğu kadar ikna edici iletişim, rıza yönetimi, kamuoyu oluşturma fonksiyonlarını toplamış bütünsel bir halkla ilişkiler süreci yatmaktadır. Yakın tarihteki çalışmalara (Ercan 1981, Yaşar 1981, Ergeç 2006, Özcan 2013) bakıldığında modern halkla ilişkiler alanyazınında halkla ilişkiler uygulayıcılarının taktiklerinin çoğunun; sözlü iletişim teknikleri (yüzyüze görüşmeler, kahvehane toplantıları, dedikodular, mitler, hikayeler, yurt gezileri, köy, mahalle, ev ziyaretleri, bölgedeki fikir önderlerinin-ileri gelenlerinin, din adamlarının, gazetecilerin, yazarların, tüccarların-seçilip özel görüşmelerin yapılması, konuşmalar, konferanslar, kongreler, mitingler, vb.), yazılı iletişim teknikleri (basınla ilişkiler, basın ziyaretleri, basın duyuruları, demeçler, gazete

ve dergilerin kullanılması, cemiyet yayınları, mektuplar, genelgeler, bildirimler, bültenler, karikatürler, romanlar, öyküler, basılı kağıt ve evraklar, notlar, kitaplar, kitapçıklar, vb.), kitle iletişimi (telgraf, propaganda plakaları, müzik, marşlar, şarkılar, türküler, vb.) kullanılmıştır. Taktik olarak iletişim araçlarının kullanılması dışında lobiciliğin (Erdoğan 2008) ve kamuoyu oluşturma çabalarının çeşitli çalışmalarda (Daşdemir 2006, Gül 2006, Kaş 2012, Kanberoğlu 2014) ele alındığı görülmektedir.

Alanyazında Atatürk ise genellikle tarihsel açıdan ele alınmaktadır. Bu çalışmalarda Atatürk'ün siyasi yaşamına (Karlıklı 2012, Elhan 2012), askeri yaşamına (Gülner 2006), kişisel yaşamına (Karabulut 2012) odaklanılmaktadır. Ayrıca alanyazında Atatürk'ün giyim biçimine ilişkin çalışmaların (Ataman 2013, Kaya 2013) olduğu görülmektedir. Atatürk'ün yurt gezileriyle bu gezilerin kamuoyuna etkisine ilişkin çalışmalar (Daşdemir 2006, Gül 2006, Kaş 2012, Kanberoğlu 2014) da bulunmaktadır. Daşdemir (2006) Atatürk'ün Çeşme-İlca ziyaretini örnek olay olarak ele alırken Kaş (2012) Atatürk'ün Adana ziyaretlerini ele alarak bir bibliyografya çalışması ortaya koymuştur. Gül (2006) Atatürk'ün farklı illere gerçekleştirdiği yurt gezilerinin kamuoyu oluşturmadaki rolünü ele alırken, Kanberoğlu (2014) yurt gezilerini, Türk basınında yer alan içerikler ve kamuoyu oluşturma çerçevesinde değerlendirmektedir. Yurt gezilerini ele alan bu çalışmaların tarih perspektifinden çalışılmış oldukları görülmektedir.

Atatürk'ün yurt gezilerinin kimi zaman iç/dış tehditlerin kimi zamansa devrimlerin öncesinde, sonrasında gerçekleştirilmiş olması, bu gezilerin belirli bir program çerçevesinde ve gündeme bağlı kalınıp planlı mesajların verildiği görüşünü ortaya çıkarmaktadır (Kanberoğlu 2014: 135). Gül (2006: 52-53), gerek savaş döneminde gerek devrimlerin zeminin oluşturulup sürdürülmesinde halkla biraraya gelerek onların görüşlerini aldığını, bakış açılarını öğrendiğini, böylelikle yapılması gerekenleri belirleyerek devrimleri; kamuoyunu ikna edip rızasını alarak gerçekleştirdiğini belirtmektedir. Yurt gezilerinde, gerçekleştirilecek devrimlerle ilgili halkı hazırlarken önceden gerçekleştirilmiş ve gerçekleşmekte olan devrimler için de bir bakıma halkın bakış açısını öğrenmektedir (Daşdemir 2006: 18). Örneğin, bu mevcut çalışmalardan yola çıkılarak Atatürk'ün halkla ilişkilerinde, iletişimci rolünü üstlendiği görülmektedir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün gerçekleştirdiği halkla ilişkiler faaliyetleriyle kamuoyuna verdiği mesajların yıllar içindeki değişimine bakıldığında; 20'lerde Cumhuriyet rejiminin yerleştirilmesine dayanan birlik, bütünlük mesajlarının verildiği; 30'larda ekonomik sorunlara ilişkin mesajların olduğu, gerçekleştirilecek ekonomik uygulamaların içeriğini ve önemini açıklamaya yönelik olduğu görülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde kamuoyuna mevcut durumu, olanı, yapılanları anlatmak; halkın onayını alma çabası bulunmaktadır (Kanberoğlu 2014: 135). Yolcu (2010) Atatürk'ün, Kurtuluş Savaşı ve devrim yıllarında genelge, bildiri, telgraf, mektup, yazılı basın gibi farklı iletişim araçları

ve ortamları kullanarak, stratejik iletişim yönetimi, simetrik iletişim, katılımcı kültür ortamı, liderlik unsurlarından yararlandığını belirtmektedir. Poyraz (2013) Atatürk'ün gerek savaş gerek Cumhuriyet döneminde stratejik iletişimden yararlandığını belirtmektedir. Bu bağlamda Atatürk; 10.Yıl Nutku, Nutuk gibi söylevlerinde yaratmak istediği toplum idealine, rejiminin devamlılığına yönelik söylemlerde bulunmaktadır.

Erdoğan (2008: 113, 116) Atatürk döneminde günümüz anlamıyla Amerikan tarzı profesyonel bir halkla ilişkilerin var olmadığını ancak bununla birlikte Atatürk'ün çalışmalarının, toplumsal faydaya yönelik halkla ilişkiler faaliyetleri olarak adlandırılabilceğini belirtmektedir. Örneğin Atatürk, Kurtuluş Savaşı döneminde önde gelen kişilerle, gruplarla iletişim, ilişki kurarak bir anlamda lobi faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Örgütlü güçlerle iletişimin sağlanabilmesine, halkın gelişmelerden haberdar edilmesine önem veren Atatürk genelgeler yayınlamış, telgrafa, gazeteye önem vermiştir. Mevcut yayınların, cemiyetlerin yayın organlarının yanı sıra Atatürk, Sivas'ta İrade-i Milliye; Ankara'da Hakimiyet-i Milliye gazetelerinin çıkarılmasını sağlamıştır. Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün devrimleri halka tanıtmak, benimsetmek için çaba gösterdiğini bu amaçla yurt gezileriyle gazetelerden yararlandığını, okullar kurduğunu hatta yenilikleri önce kendisi uygulayarak bir örnek oluşturduğunu belirten Erdoğan (2008: 139-141) yurt dışı ilişkiler açısından basın ilişkilerine önem vererek yabancı yayınlara röportajlar verdiğini, *La Turquie Kemaliste* dergisini yayınlattığını söylemektedir.

2.ARAŞTIRMA

2.1.Araştırmanın Amacı

Çalışmada, Mustafa Kemal Atatürk'ün halkla ilişkiler faaliyetleri gerçekleştirip gerçekleştirmediği, halkla ilişkiler uzmanı rolü üstlenip üstlenmediğini rol teorisi bağlamında belirlemek amaçlanmaktadır. Atatürk üzerine gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde bir halkla ilişkiler uzmanı olarak Atatürk'ün henüz değerlendirilmediği gözlemlenmiştir.

2.2.Araştırma Soruları

AS1:Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti kurulurken/kurulduktan sonra halkla ilişkiler faaliyetleri yürütmüş müdür?

AS1.1.Mustafa Kemal Atatürk basınla ilişkiler faaliyetleri yürütmüş müdür?

AS1.2.Mustafa Kemal Atatürk organizasyon-etkinlik yönetimi çalışmaları yürütmüş müdür?

AS1.3.Mustafa Kemal Atatürk paydaşlarıyla yüzyüze iletişim faaliyetleri yürütmüş müdür?

AS1.4.Mustafa Kemal Atatürk tanıtım faaliyetleri yürütmüş müdür?

AS1.5.Mustafa Kemal Atatürk kamuoyu oluşturma-kamuoyunun rızasını alma çalışmaları yürütmüş müdür?

AS1.6.Mustafa Kemal Atatürk uluslararası halkla ilişkiler, lobcilik faaliyetleri yürütmüş müdür?

AS1.7.Mustafa Kemal Atatürk kurumsal imaj yönetimi, kurum kimliği, itibar faaliyetleri yürütmüş müdür?

AS2:Mustafa Kemal Atatürk halkla ilişkiler uzmanlarına ait hangi rolleri üstlenmiştir?

AS2.1.Mustafa Kemal Atatürk halkla ilişkiler uzmanlarına ait teknisyen rolünü üstlenmiş midir?

AS2.2.Mustafa Kemal Atatürk halkla ilişkiler uzmanlarına ait yönetici rolünü üstlenmiş midir?

2.3.Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, bir veya birkaç durumun kendi sınırları içinde bütüncül olarak analiz edilmesidir (akt.Şimşek ve Yıldırım 2003: 190, 2008: 279, 2012: 277). Durum çalışması, örnek olay incelemesi olarak da adlandırılmaktadır. Verilerin toplanmasında yazılı, görsel, sözel gereçlerin analizini ifade eden doküman analizinden; verilerin analizindeyse betimsel analizden yararlanılmıştır.

2.4.Araştırmanın Evreni, Örneklemi

Araştırma evreni; Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi tarafından yayınlanmış olan *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri* (2006) isimli dizi yayındır. Çalışmada, amaçsal örneklem yoluyla evrenin tamamı örneklem olarak kullanılmıştır.

2.5.Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında doküman analizinden yararlanılmıştır. Veriler toplanırken öncelikle toplam 3 cilt, 259 bölümden oluşan *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri* (2006) isimli dizi yayındaki faaliyetlere ait belgelerin kronolojik listesi oluşturularak halkla ilişkiler disiplini açısından taranmış ve 162 belgeye indirilmiştir. Elde edilen belgeler, veri analizi için bilgisayara kaydedilmiştir.

Veri analizinde belgelerin, içeriksel olarak analiz edilip temalara ayrılmasından önce gözden geçirilmesi gerekmektedir. Böylelikle veri toplarken gözden kaçan veya önemli bulunmayan konular görülebilmektedir. Elde edilen verilerin analizinde ise öncelikli olarak verilerin düzenli, açık bir şekilde organize edilmesi gerekmektedir (Angrosino 2007: 70). Verilerin analizinde, betimsel analizden yararlanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleriyle elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesini, yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analizde üç yol izlenebilirken bunlardan

ilki elde edilen ifadelerle ilgili alıntılar yapılması, ikincisi bazı temalar belirlenerek bu temalar arasında ilişkiler kurulması, üçüncüsü betimleme ve tematik analizin yanı sıra araştırmacının kendi yorumlarıyla verileri analiz etmesidir (Yıldırım ve Şimşek 2008: 221, 224).

Örneğin Tablo 1’de listelenmiş olan uzman rollerine yönelik 14 sınıflandırmayla 66 rol değerlendirilerek alanyazında teknisyen ve yönetici rollerinin ağırlıklı olduğu görülmüştür. Bu roller, araştırma kapsamında değerlendirilecek olan halkla ilişkiler uzman rolleri kategorileri olarak belirlenmiştir.

Halkla ilişkiler disiplini üzerine alanyazın taranarak halkla ilişkiler uzmanlarının yürüttükleri faaliyetler, taktikler ve halkla ilişkiler uzmanı rollerine dair sınıflandırmalar derlenmiştir. Tekrarlar gözden geçirilmiş, tekrar eden/aynı roller tek çatı altına toplanmış, araştırma kapsamında yer verilmek üzere halkla ilişkiler faaliyetleri, taktikleri ve halkla ilişkiler uzman rollerine yönelik kategoriler oluşturulmuştur. Araştırmanın geçerliliği, güvenilirliği kapsamında uzman görüşlerine başvurulmuş, araştırmacılar dışında uzmanlar tarafından belirlenen temalar, görüşler karşılaştırılarak eksiklikler belirlenmeye çalışılmıştır.

2.6. Araştırmanın Geçerliliği, Güvenilirliği

Araştırma sürecinde verilerin doğru bir şekilde elde edilmesi ve elde edilen verilerin geçerli, güvenilir olması önem taşımakta; hem nitel hem de nicel araştırmada araştırmanın geçerliliğinin, güvenilirliğinin sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Betimsel analizlerin geçerliliği, sonuçlarla kategoriler arasında uygunluk olmasına, sonuçların teoriye genellenebilmesine işaret etmektedir (Yıldırım ve Şimşek 2013). Savunulabilir çıkarımlar yapabilmek için geçerli, güvenilir veriler toplanması gerekmektedir (Elo ve Kyngas 2008). Verilerin geçerliliğiyle güvenilirliğinin belirlenebilmesi için araştırmacılar dışında üç halkla ilişkiler akademisyeniyle görüşülerek araştırmanın amacı, kapsamı, kendilerinden beklenenler detaylı olarak anlatılmış; araştırmacıların yapmış oldukları kategoriler, temalar, veri analizleri karşılaştırılarak görüş birliği sağlayıp sağlayamadıkları tartışılmıştır.

Araştırmanın güvenilirlik hesaplamasında Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır.

$$\text{Güvenilirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$$

Bu formülden yola çıkılarak araştırmacılarla uzmanlar arasında görüş birliğinin güvenilirliği; uzman rolleriyle temalar için %96, verilere dair yorumlar için %91 çıkmıştır. Miles ve Huberman (1994), Yıldırım ve Şimşek (2008) güvenilirlik hesabının %70 ve üzerinde çıkmasının, araştırma için güvenilir olduklarını belirtmektedirler. Yapılan değerlendirme sonucunda üç alan uzmanının çalışma üzerindeki görüş birliğiyle görüş ayrılığı noktaları belirlenmiştir. Araştırma verilerini kodlayarak bilgisayara kaydedenler, araştırmacıların kendisidir.

Kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik, yüksek bir güvenilirliği gösteren %86 olarak bulunmuştur.

2.7. Kategorilerin, Temaların Oluşturulması

Araştırma kapsamında belirlenen araştırma soruları doğrultusunda incelenmek üzere alanyazından yararlanılarak aşağıdaki kategori ve temalar oluşturulmuştur:

AS1: Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı sürecinde ve Türkiye Cumhuriyeti kuruluşunda halkla ilişkiler faaliyetleri yürütmüş müdür?

Bu soruyla ilgili temel kategoriler ve alt temaları oluşturulurken halkla ilişkiler disiplini üzerine alanyazın taramalarından yararlanılmıştır. Broom ve Smith (1979), Grunig ve Hunt (1984), Steyn (1999), Peltekoğlu (2001), Austin ve Pinkleton (2006), Okay ve Okay (2007), Dozier (2008), Erdoğan (2008), Dozier ve Broom (2009), Güneş (2009), Wilcox ve Cameron (2009), Akar (2011), Seitel (2011)'ın çalışmalarından halkla ilişkiler uzmanlarının yürüttükleri faaliyetlerle taktikler derlenmiş, kategori ve alt temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temel kategoriler basınla ilişkiler; organizasyon-etkinlik yönetimi; yüzyüze iletişim; tanıtım-duyurum hizmetleri; kamuoyu oluşturma-kamuoyunun rızasını alma; uluslararası halkla ilişkiler, lobicilik; kurumsal imaj yönetimi, kurum kimliği, itibar faaliyetleridir.

Kategori: Basınla İlişkiler (**Tema:** Basın ziyareti, röportaj, demeç verme, basın toplantısı, uluslararası basınla ilişkiler vb.)

Kategori: Organizasyon-Etkinlik Yönetimi (**Tema:** Açılış, yıldönümü vb.)

Kategori: Yüzyüze İletişim (**Tema:** Kahvehane/çayhane ziyaretleri, ev/okul ziyaretleri, şehir gezileri, seminer, panel, konferans, kongre, karşılama vb.)

Kategori: Tanıtım-Duyurum Hizmetleri (**Tema:** Hedef kitleye birtakım ürün/hizmet tanıtımı yapılması, basında yer alacak haberlerin yaratımı vb.)

Kategori: Kamuoyu Oluşturma-Kamuoyunun Rızasını Alma (**Tema:** Gazete, dergi, radyo gibi kitle iletişim araçlarının kullanılması)

Kategori: Uluslararası Halkla İlişkiler, Lobicilik (**Tema:** Uluslararası basınla ilişkiler, baskı gruplarıyla görüşmeler)

Kategori: Kurumsal İmaj Yönetimi, Kurum Kimliği, İtibar Faaliyetleri (**Tema:** Vizyon ve misyon belirlenmesi, logo, amblem, reklam-sponsorluk vb., iç-dış paydaşlara yönelik imaj yaratım faaliyetleri vb.)

AS2: Mustafa Kemal Atatürk halkla ilişkiler faaliyetleri yürütürken, halkla ilişkiler uzmanlarına ait hangi rolleri üstlenmiştir?

İkinci soruyla ilgili temel kategorilerle alt temalar oluşturulurken halkla ilişkiler uzman rolleri kapsamında yazılmış alanyazın taramalarından yararlanılmıştır. Mintzberg (1973), Broom ve Smith (1979), Steyn (1999), Holtzhausen (2000),

Hales (2001), Peltekoğlu (2001), Moss ve ark.(2005), Austin ve Pinkleton (2006), Dozier ve Broom (2009), Erdoğan (2008), Wilcox ve Cameron (2009), Seitel (2011), Akar (2011), Hoştut (2013) çalışmalarında belirlemiş oldukları halkla ilişkiler uzmanı rolleri derlenmiştir. İlgili çalışmalarda en yüksek oranda teknisyen ve yönetici rollerinin yer aldığı görülmüştür. Ayrıca farklı şekilde isimlendirmekle birlikte içerik açısından teknisyen ve yönetici rolleriyle özdeşleşen sınıflandırmalar bulunduğu saptanmıştır. Bu durum Dozier ve Broom'un (2009) oluşturdukları teknisyen ve yönetici sınıflandırmalarıyla tutarlılık taşımaktadır. Derlenen halkla ilişkiler uzmanı rollerinden, kategori ve alt temalar oluşturulmuştur. Bu temel kategoriler; *teknisyen rolü* ve *yönetici rolü*dür.

Kategori: Teknisyen Rolü [**Tema:** Teknik hizmet, medya ilişkileri, uygulamaların yürütülmesini sağlamak (uygulayıcı), metin yazarlığı, konuşmacı, gerekli içeriklerin üretilmesi ve dağıtılması (basın bülteni vb.), vb.]

Kategori: Yönetici Rolü (**Tema:** Planlama, görev dağılımının yapılması, hedef kitlelerin belirlenmesi, stratejinin geliştirilmesi, faaliyetlerin başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi, sürecin yönetilmesi, vb.)

2.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın temel sınırlılığı; araştırma evreni olarak ulaşılabilir tek bir resmi kaynağın kullanılarak kaynaktaki kronolojiyle faaliyetlerin araştırma kapsamına alınmasıdır. Atatürk'le ilgili resmi belleklerin dışında hem sözel hem de başka kaynaklar tarafından üretilmiş anı türevi çalışmalar bulunmakla birlikte, bu kaynaklar, resmi kaynaklar olmadığı için tercih edilmemiştir. Bu durum çalışmayı sınırlamaktadır.

2.9. Araştırma Bulguları

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (2006) isimli 3 cilt, 259 metinden oluşan dizi yayında halkla ilişkiler faaliyeti olarak belirlenen 162 metin ile Tablo.2.'deki kronolojik liste oluşturulmuştur. Alanyazında bulunan halkla ilişkiler rollerine dair sınıflandırmalar değerlendirilip Tablo 2'ye eklenmiştir.

Tablo 2. Halkla İlişkiler Faaliyetleri Kronolojisi Tablosu

Sayı	Tarih	Halkla İlişkiler Faaliyeti	Faaliyetin İçeriği	Rol
1	18.11.1918	Basınla ilişkiler	Vakit Gazetesi muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
2	11.10.1919	Basınla ilişkiler	Yenigün Gazetesi'nin muhabiriyle görüşme	Teknisyen Yönetici
3	13.10.1919	Basınla ilişkiler	Tasvir-i Efkar Gazetesi başmuhabirinin telgrafla sorduğu sorular	Teknisyen Yönetici

4	24-25.10.1919	Basınla ilişkiler	Amasya'da Tasvir-i Efkar muhabiri ile görüşme	Teknisyen Yönetici
5	25.10.1919	Basınla ilişkiler	Tan muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
6	30.12.1919	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	İtalyanca Epoka Gazetesi İstanbul muhabiriyle röportaj	Teknisyen Yönetici
7	10.05.1920	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Chicago Tribün muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
8	17.01.1921	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	United Telgraph muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
9	06.02.1921	Basınla ilişkiler	Hakimiyet-i Milliye gazetesiyle röportaj	Teknisyen Yönetici
10	03.1921	Basınla ilişkiler	Akşam gazetesi yazarına demeç	Teknisyen Yönetici
11	22.04.1921	Basınla ilişkiler	Hakimiyet-i Milliye gazetesine demeç	Teknisyen Yönetici
12	15.05.1921	Basınla ilişkiler	Hakimiyet-i Milliye muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
13	16.07.1921	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Milli Eğitim Kongresi açılış konuşması	Teknisyen Yönetici
14	08.1921	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Ankara'da Shaw Moore'a demeç	Teknisyen Yönetici
15	08.1921	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Associated Press muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
16	11.01.1922	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Entransigeant muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
17	01.1922	Basınla ilişkiler	Vakit başyazarıyla görüşme	Teknisyen Yönetici
18	23.01.1922	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Petit Parisien muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
19	03.04.1922	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Konya askeri nalbant okulunda yapılan diploma töreninde mezunlara, ailelerine konuşma	Teknisyen Yönetici
20	23.04.1922	Basınla ilişkiler	Yenigün muharririne demeç	Teknisyen Yönetici
21	18.06.1922	Basınla ilişkiler	İzmit'te Vakit muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
22	19.06.1922	Yüzyüze iletişim	İzmit halkına seslenme	Teknisyen Yönetici
23	21.06.1922	Basınla ilişkiler	Adapazarı yolunda Vakit başmuharririne demeç	Teknisyen Yönetici
24	21.09.1922	Basınla ilişkiler	Akşam muharririne İzmir'de demeç	Teknisyen Yönetici
25	22.09.1922	Basınla ilişkiler	İzmir'de İkdam muharririne	Teknisyen

			demeç	Yönetici
26	04.09.1922	Basınla ilişkiler	İleri muharririne İzmir'de demeç	Teknisyen Yönetici
27	25.09.1922	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Reuters muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
28	26.09.1922	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Daily Mail muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
29	26.09.1922	Uluslararası basınla ilişkiler ve lobicilik	Chicago Tribun'ün İzmir'e gönderdiği muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
30	04.10.1922	Basınla ilişkiler	İzmir'den ayrılmadan önce Vakit başyazarına demeç	Teknisyen Yönetici
31	13.10.1922	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	İzmir'de Amerikan muharririne verilen, Figaro'da yer alan demeç	Teknisyen Yönetici
32	17.10.1922	Yüzyüze iletişim	Bursa belediye heyetine	Teknisyen Yönetici
33	17.10.1922	Yüzyüze iletişim	Bursa'da kendisini karşılayan çocuklara	Teknisyen Yönetici
34	24.10.1922	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	United Press'e demeç	Teknisyen Yönetici
35	27.10.1922	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi	Bursa'da toplanan öğretmenlere	Teknisyen Yönetici
36	02.11.1922	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Petit Parisien muhabirine Bursa'da demeç	Teknisyen Yönetici
37	06.12.1922	Basınla ilişkiler	Mecliste, barıştan sonra görevleri, amaçları hakkında gazetecilerin sorusuna yanıt	Teknisyen Yönetici
38	06.12.1922	Basınla ilişkiler	Hakimiyeti Milliye, Yenigün, Öğüt gazetelerine demeç	Teknisyen Yönetici
39	12.12.1922	Basınla ilişkiler	Vakit muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
40	22.12.1922	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Morning Post muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
41	25.12.1922	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Le Journal muhabirine Çankaya'da demeç	Teknisyen Yönetici
42	10.01.1923	Basınla ilişkiler	Ankara, Hacıbayram mahallesi muhtar seçiminde oy verirken	Teknisyen Yönetici
43	15.01.1923	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi; kamuoyu oluşturma	Eskişehir'de halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
44	16.01.1923	Basınla ilişkiler	İstanbul gazeteleri temsilcilerine	Teknisyen Yönetici
45	18.01.1923	Yüzyüze iletişim;	İzmit'te halkla konuşma	Teknisyen

		kamuoyu oluşturma		Yönetici
46	22.01.1923	Yüzyüze iletişim	Bursa'da halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
47	23.01.1923	Uluslararası basınla ilişkiler, lobcilik	Morning Post yazarına demeç	Teknisyen Yönetici
48	25/ 26.01.1923	Yüzyüze iletişim; kamuoyu oluşturma	Alaşehir'de halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
49	26.01.1923	Yüzyüze iletişim; kamuoyu oluşturma	Salihli istasyonunda halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
50	26.01.1923	Yüzyüze iletişim	Manisa istasyonunda halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
51	27.01.1923	Yüzyüze iletişim	İzmir'de hükümet konağında halk temsilcilerine	Teknisyen Yönetici
52	30.01.1923	Basınla ilişkiler	İzmir'de gazetecilerle konuşma	Teknisyen Yönetici
53	30.01.1923	Basınla ilişkiler	İzmir'de basına demeç	Teknisyen Yönetici
54	31.01.1923	Yüzyüze iletişim	İzmir'de halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
55	01.02.1923	Basınla ilişkiler	Anadolu muhbirine demeç	Teknisyen Yönetici
56	05.02.1923	Basınla ilişkiler	Lozan'daki görüşmelerin kesilmesi hakkında Vakit muhbirine yanıt	Teknisyen Yönetici
57	05.02.1923	Yüzyüze iletişim	Akhisar'da konuşma	Teknisyen Yönetici
58	07.02.1923	Yüzyüze iletişim	Balıkesir'de halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
59	17.02.1923	Yüzyüze iletişim	İzmir İktisat Kongresi'nin açılış söylevi	Teknisyen Yönetici
60	15.03.1923	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi; kamuoyu oluşturma	Adana Türk ocağında konuşma	Teknisyen Yönetici
61	15.03.1923	Yüzyüze iletişim	Adana'da halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
62	16.03.1923	Yüzyüze iletişim; lobcilik	Adana çiftçileriyle konuşma	Teknisyen Yönetici
63	16.03.1923	Yüzyüze iletişim; lobcilik	Adana esnaflarıyla konuşma	Teknisyen Yönetici
64	17.03.1923	Yüzyüze iletişim	Mersin'de konuşma	Teknisyen Yönetici

65	18.03.1923	Yüzyüze iletişim; lobicilik	Tarsus'ta çiftçilerle	Teknisyen Yönetici
66	18.03.1923	Yüzyüze iletişim; kamuoyu oluşturma	Tarsus'ta gençlerle konuşma	Teknisyen Yönetici
67	20.03.1923	Yüzyüze iletişim; lobicilik	Konya esnafları, tüccarlarıyla konuşma	Teknisyen Yönetici
68	20.03.1923	Yüzyüze iletişim	Konya gençleriyle konuşma	Teknisyen Yönetici
69	21.03.1923	Yüzyüze iletişim	Konya kadınlarıyla konuşma	Teknisyen Yönetici
70	21.03.1923	Yüzyüze iletişim	Lise öğretmenleri, öğrencileriyle konuşma	Teknisyen Yönetici
71	23.03.1923	Yüzyüze iletişim	Afyonkarahisar'da halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
72	23.03.1923	Yüzyüze iletişim	Afyonkarahisar gençlerle konuşma	Teknisyen Yönetici
73	23.03.1923	Yüzyüze iletişim	Afyonkarahisar belediye meclisinde konuşma	Teknisyen Yönetici
74	24.03.1923	Yüzyüze iletişim	Kütahya'da öğretmenlerle konuşma	Teknisyen Yönetici
75	11.04.1923	Basınla ilişkiler	Vatan muhbirine demeç	Teknisyen Yönetici
76	14.04.1923	Basınla ilişkiler	Anadolu Ajansı muhbirine demeç	Teknisyen Yönetici
77	27.04.1923	Uluslararası basınla ilişkiler,lobicilik	Neue Freie Presse muhbirine demeç	Teknisyen Yönetici
78	29.05.1923	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik; kamuoyu oluşturma; imaj yönetimi	Fransız gazeteciye demeç	Teknisyen Yönetici
79	04.07.1923	Basınla ilişkiler	Tercuman-ı Hakikat'e demeç	Teknisyen Yönetici
80	10.01.1924	Basınla ilişkiler; organizasyon- etkinlik yönetimi	Hakimiyet-i Milliye'ye demeç	Teknisyen Yönetici
81	04.03.1924	Basınla ilişkiler; kamuoyu oluşturma	İstanbul gazetelerine demeç	Teknisyen Yönetici
82	07.04.1924	Basınla ilişkiler; kamuoyu oluşturma	Yunus Nadi'yle görüşme	Teknisyen Yönetici
83	04.05.1924	Uluslararası basınla ilişkiler,lobicilik; imaj yönetimi	New-York Herald muhbirine demeç	Teknisyen Yönetici

84	25.08.1924	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Muallimler Birliği Kongresi üyelerine konuşma	Teknisyen Yönetici
85	30.08.1924	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Dumlupınar'da konuşma	Teknisyen Yönetici
86	11.09.1924	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Bursalılarla konuşma	Teknisyen Yönetici
87	16.09.1924	Yüzyüze iletişim	Trabzonlularla konuşma	Teknisyen Yönetici
88	19.09.1924	Yüzyüze iletişim	Ordu'dan ayrılırken	Teknisyen Yönetici
89	21.09.1924	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Samsun-Çarşamba hattının inşasına başlama töreni	Teknisyen Yönetici
90	24.09.1924	Yüzyüze iletişim	Havzalılarla konuşma	Teknisyen Yönetici
91	24.09.1924	Yüzyüze iletişim	Amasyalılarla konuşma	Teknisyen Yönetici
92	30.09.1924	Yüzyüze iletişim	Erzurumlularla konuşma	Teknisyen Yönetici
93	25.10.1924	Uluslararası basınla ilişkiler,lobicilik	Maten Gazetesine demeç	Teknisyen Yönetici
94	31.10.1924	Basınla ilişkiler; organizasyon- etkinlik yönetimi	Vakit Muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
95	11.12.1924	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Times İstanbul muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
96	11.01.1925	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Konya'da konuşma	Teknisyen Yönetici
97	24.08.1925	Yüzyüze iletişim; kamuoyu oluşturma; tanıtım	Kastamonu'da konuşma	Teknisyen Yönetici
98	28.08.1925	Yüzyüze iletişim; kamuoyu oluşturma; tanıtım	İnebolu'da konuşma	Teknisyen Yönetici
99	23.09.1925	Yüzyüze iletişim; kamuoyu oluşturma; tanıtım	Bursa Türkocağında konuşma	Teknisyen Yönetici
100	28.09.1925	Yüzyüze iletişim; kamuoyu oluşturma; tanıtım	Bursa'da konuşma	Teknisyen Yönetici
101	01.10.1925	Yüzyüze iletişim; organizasyon-	Bursa'da 2.konuşma	Teknisyen Yönetici

		etkinlik yönetimi		
102	03.10.1925	Yüzyüze iletişim; lobicilik	Bursa'da 3.konuşma	Teknisyen Yönetici
103	10.10.1925	Yüzyüze iletişim; kamuoyu oluşturma; tanıtım	Akhisar'da konuşma	Teknisyen Yönetici
104	10.10.1925	Yüzyüze iletişim	Manisa'da konuşma	Teknisyen Yönetici
105	11.10.1925	Yüzyüze iletişim	İzmir'de halkla konuşma	Teknisyen Yönetici
106	11.10.1925	Yüzyüze iletişim	İzmir'de konuşma	Teknisyen Yönetici
107	13.10.1925	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	İzmir'de ordu ileri gelenleriyle	Teknisyen Yönetici
108	13.10.1925	Yüzyüze iletişim;kamuoyu oluşturma	İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda konuşma	Teknisyen Yönetici
109	14.10.1925	Yüzyüze iletişim	İzmir'de memurlarla konuşma	Teknisyen Yönetici
110	14.10.1925	Yüzyüze iletişim	İzmir kız öğretmen okulunda konuşma	Teknisyen Yönetici
111	14.10.1925	Yüzyüze iletişim	İzmir erkek öğretmen okulunda konuşma	Teknisyen Yönetici
112	18.10.1925	Yüzyüze iletişim	Konya'da öğretmenlerle konuşma	Teknisyen Yönetici
113	19.10.1925	Yüzyüze iletişim	Konya'da öğretmenlerle konuşma	Teknisyen Yönetici
114	21.10.1925	Yüzyüze iletişim	Afyonkarahisar'da konuşma	Teknisyen Yönetici
115	22.10.1925	Basınla İlişkiler	Babalık gazetesine demeç	Teknisyen Yönetici
116	05.11.1925	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi; kamuoyu oluşturma	Ankara Hukuk Fakültesi açılışı	Teknisyen Yönetici
117	28.12.1925	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Yüksek Askeri Şura'da konuşma	Teknisyen Yönetici
118	19.05.1926	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Bozöyük'te konuşma	Teknisyen Yönetici
119	31.05.1926	Yüzyüze iletişim	İstanbul şehri temsilcileriyle	Teknisyen Yönetici
120	08.06.1926	Basınla ilişkiler	Anadolu Ajansı muhabirine	Teknisyen

			demeç	Yönetici
121	10.06.1926	Yüzyüze iletişim	Tiyatro sanatçalarına dair konuşma	Teknisyen Yönetici
122	19.06.1926	Basınla ilişkiler; kamuoyu oluşturma	Anadolu Ajansı'na demeç	Teknisyen Yönetici
123	20.06.1926	Yüzyüze iletişim; kamuoyu oluşturma	Suikast araştırma heyetine konuşma	Teknisyen Yönetici
124	27.06.1926	Basınla ilişkiler; kamuoyu oluşturma	Gazete yazarlarına demeç	Teknisyen Yönetici
125	30.09.1926	Yüzyüze iletişim	Türk sporcularına dair konuşma	Teknisyen Yönetici
126	01.07.1927	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi	İstanbul halkı temsilcileriyle konuşma	Teknisyen Yönetici
127	07.07.1927	Yüzyüze iletişim	İstanbul Öğretmenler heyetine okullar, öğretmenlik hakkında yapılan konuşma	Teknisyen Yönetici
128	26.07.1927	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi	Lozan Barış antlaşması hakkında konuşma	Teknisyen Yönetici
129	08.03.1928	Uluslararası basınla ilişkiler,lobicilik	Le Matin Gazetesi muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
130	24.03.1928	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi	Üniversite gençlik kuruluna demeç	Teknisyen Yönetici
131	09/ 10.08.1928	Yüzyüze iletişim, organizasyonlar ve etkinlik yönetimi, tanıtım, kamuoyu oluşturma	Türk yazı inkılâbı hakkında konuşma	Teknisyen Yönetici
132	23.08.1928	Basınla ilişkiler; organizasyon-etkinlik yönetimi; tanıtım; kamuoyu oluşturma	Anadolu Ajansı muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
133	16.09.1928	Yüzyüze iletişim	İstanbul Belediye reisine demeç	Teknisyen Yönetici
134	09.08.1929	Yüzyüze iletişim	Kendisini görmeye gelen halka hitap	Teknisyen Yönetici
135	30.11.1929	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik; imaj yönetimi	Vossische Zeitung muhabirine demeç	Teknisyen Yönetici
136	10.08.1930	Yüzyüze iletişim; organizasyon-	Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması	Teknisyen Yönetici

		etkinlik yönetimi	hakkında konuşma	
137	30.10.1930	Yüzyüze iletişim; uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik; organizasyon-etkinlik yönetimi	Yunan gazetecilere demeç	Teknisyen Yönetici
138	18.12.1930	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi; kamuoyu oluşturma	İstanbul'da Türk Ocağı'nda konuşma	Teknisyen Yönetici
139	31.01.1931	Yüzyüze iletişim; lobicilik	İzmir Ticaret Odası'nda konuşma	Teknisyen Yönetici
140	01.02.1931	Yüzyüze iletişim	İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda konuşma	Teknisyen Yönetici
141	04.02.1931	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi; kamuoyu oluşturma	Aydın Türkocağı'nda konuşma	Teknisyen Yönetici
142	13.02.1931	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi	Malatya'da konuşma	Teknisyen Yönetici
143	22.02.1931	Yüzyüze iletişim	Konya'da konuşma	Teknisyen Yönetici
144	28.02.1931	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi	Konya'da Cumhuriyet Halk Fırkası'nda konuşma	Teknisyen Yönetici
145	25.03.1931	Basınla ilişkiler	Hakimiyet-i Milliye yazarına demeç	Teknisyen Yönetici
146	03.08.1931	Uluslararası basınla ilişkiler,lobicilik	Hakimiyet-i Milliye muharririne demeç	Teknisyen Yönetici
147	25.10.1931	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi	Balkan konferansı üyeleriyle konuşma	Teknisyen Yönetici
148	03.08.1932	Basınla ilişkiler	Cumhuriyet başyazarına demeç	Teknisyen Yönetici
149	27.09.1932	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	The Caucasus dergisi için dünyanın siyasi durumu üzerine röportaj	Teknisyen Yönetici
150	27.12.1932	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi	Ankaralılarla konuşma	Teknisyen Yönetici
151	01.01.1933	Yüzyüze iletişim; organizasyon-etkinlik yönetimi	Yılbaşı gecesi konuşma	Teknisyen Yönetici
152	29.10.1933	Yüzyüze iletişim;	10.Yıl Söylevi	Teknisyen

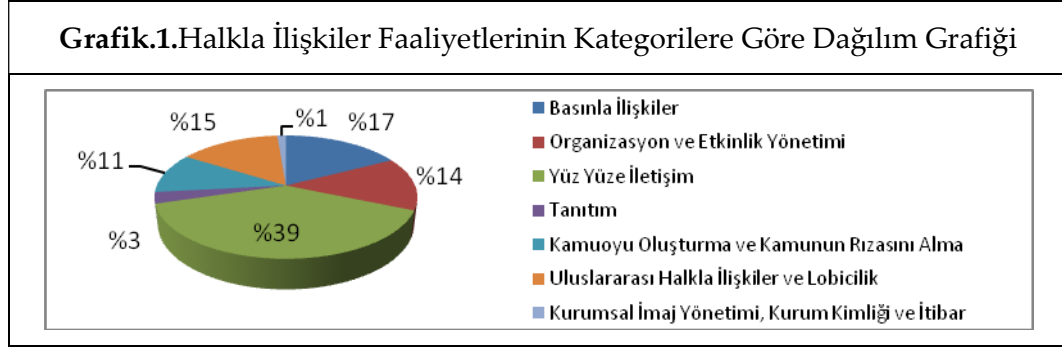
		organizasyon- etkinlik yönetimi; kamuoyu oluşturma		Yönetici
153	03.05.1935	Yüzyüze iletişim; organizasyon- etkinlik yönetimi	Türkkuşu çalışmaları hakkında konuşma	Teknisyen Yönetici
154	21.06.1935	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Yabancı gazeteye demeç	Teknisyen Yönetici
155	26.08.1936	Yüzyüze iletişim	İş Bankası hakkında konuşma	Teknisyen Yönetici
156	29.10.1936	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Yugoslav gazetecilere Ankara'da demeç	Teknisyen Yönetici
157	26.03.1937	Yüzyüze iletişim	Ankara halkevinde konuşma	Teknisyen Yönetici
158	15.11.1937	Yüzyüze iletişim	Diyarbakır'da konuşma	Teknisyen Yönetici
159	01.12.1937	Basınla ilişkiler	Ulus başyazarına demeç	Teknisyen Yönetici
160	02.02.1938	Yüzyüze iletişim	Bursa'da konuşma	Teknisyen Yönetici
161	27.02.1938	Uluslararası basınla ilişkiler, lobicilik	Balkan Antantı hakkında	Teknisyen Yönetici
162	29.10.1938	Kamuoyu oluşturma	Türkiye Cumhuriyeti ordularına mesaj	Teknisyen Yönetici

Araştırma kapsamında incelenen toplam 259 metnin %63'ünün (N=162) halkla ilişkiler faaliyeti olduğu görülmüştür. Bu faaliyetlerin kategorilere göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 3. Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin Kategorilere Göre Dağılım Tablosu

Halkla İlişkiler Faaliyetleri Kategorileri	Frekans	Yüzde
Basınla İlişkiler	41	%17
Organizasyon-Etkinlik Yönetimi	33	%14
Yüzyüze İletişim	92	%39
Tanıtım	7	%3
Kamuoyu Oluşturma-Kamuoyunun Rızasını Alma	25	%11
Uluslararası Halkla İlişkiler, Lobicilik Faaliyeti	35	%15
Kurumsal İmaj Yönetimi, Kurum Kimliği, İtibar Faaliyeti	3	%1
Toplam	236	%100

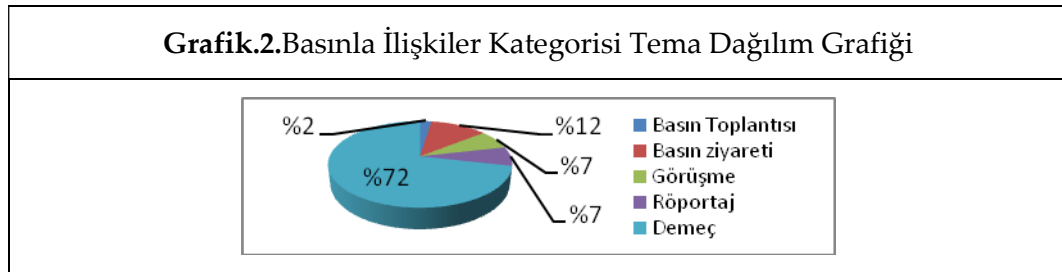
Elde edilen bulgulara göre; Atatürk 41 basınla ilişkiler (%17), 33 organizasyon, etkinlik yönetimi (%14), 92 paydaşlarla yüzyüze iletişim faaliyeti (%39), 7 tanıtım faaliyeti (%3), 25 kamuoyu oluşturma-kamuoyunun rızasını alma çalışması (%11), 35 uluslararası halkla ilişkiler, lobcilik faaliyeti (%15), 3 kurumsal imaj yönetimi, kurum kimliği, itibar faaliyeti (%1) gerçekleştirmiştir. 162 halkla ilişkiler faaliyeti gerçekleştirilirken bir faaliyet kapsamında birden çok kategorinin yer aldığı görülmektedir.

Elde edilen bulgulara göre Atatürk'ün %39'la en yüksek oranda yüzyüze iletişim faaliyeti yürüttüğü görülmektedir. Yüzyüze iletişim faaliyetlerini %17'yle basınla ilişkiler (N=41), %15'le uluslararası halkla ilişkiler, lobcilik (N=35), %14'le organizasyon-etkinlik yönetimi (N=33), %11'le kamuoyu oluşturma-kamuoyunun rızasını alma (N=25), %3'le tanıtım (N=7), %1'le kurumsal imaj yönetimi, kurum kimliği, itibar faaliyetleri (N=3) izlemektedir.

Araştırma kapsamında oluşturulan "AS₁: Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti kurulurken/kurulduktan sonra halkla ilişkiler faaliyetleri yürütmüş müdür?" sorusunu yanıtlamaya yönelik bulgular; Atatürk'ün halkla ilişkiler faaliyetlerinin tamamının (%100) yürütücüsü olduğunu; bu faaliyetlerin ağırlığının %39'la yüzyüze iletişimken en düşüğünün 3 etkinlikle (%1) kurumsal imaj yönetimi, kurum kimliği, itibar faaliyetleri olduğunu göstermektedir.

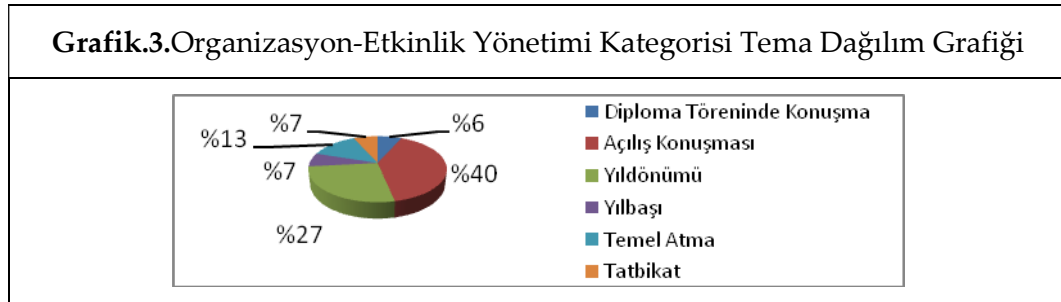
AS_{1.1}.kapsamında sorulan "Mustafa Kemal Atatürk basınla ilişkiler faaliyeti yürütmüş müdür?" alt sorusunun bulguları aşağıdadır:

Grafik.2.'de "Basınla İlişkiler" kategorisinde yer aldığı belirlenen demeç (N=31, %72), basın ziyareti (N=5, %12), görüşme (N=3, %7), röportaj (N=3, %7), basın toplantısı (N=1, %2) temalarının dağılımı bulunmaktadır. Bulgulara göre; Atatürk, basınla ilişkilerinde %72'yle en yüksek oranda demeçlerden

yararlanmaktadır. Kurtuluş Savaşı dönemindeki iletişim olanaklarının kısıtlılığı, ülkenin bir savaş durumunda olması; Cumhuriyet dönemindeyse iletişimin yazılı basın, radyo odaklı olması demeçlerden daha yüksek oranda yararlanılmasını açıklamaktadır. Atatürk'ün basınla ilişkiler çerçevesinde verdiği demeçlerin yüzyüze iletişim aracılığıyla verilen demeçler, kamuoyu oluşturmaya yönelik demeçler, yabancı basına verilen demeçler, imaj çalışmasına yönelik demeçler olmak üzere alt temalara sahipken ilgili alt temaların kimi zaman birbirlerini kapsadıkları görülmektedir. İlgili temayı %12'yle basın ziyareti, %7'yle görüşme ve röportaj, %2'yle basın toplantısı izlemektedir. Demeç, görüşme, röportaj birbirleriyle eş anlamlı kavramlar olarak düşünülmektedir. Bununla birlikte TDK'ye (2005) göre demeç kavramı "yetkili bir kimsenin bir konuda yayın organlarına yaptığı açıklama"; görüşme kavramı "görüşmek işi, mülakat, müzakare"; röportaj kavramıysa "konusu bir soruşturma, araştırma olan gazete veya dergi yazısı" olarak tanımlanmaktadır. Örneklem çerçevesinde değerlendirilen metinler, metinlerde yer alan kaynak bilgileriyle demeç, görüşme, röportaj kavramlarının tanımlarına dayanarak ayırt edilmiştir.

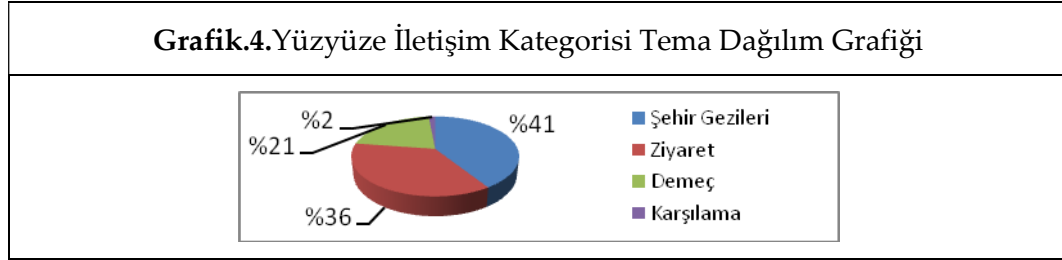
AS1.2.kapsamında sorulan "Mustafa Kemal Atatürk organizasyon-etkinlik yönetimi çalışmaları yürütmüş müdür?" alt sorusunun bulguları aşağıdadır:

Grafik 3'te "Organizasyon-Etkinlik Yönetimi" kategorisinde yer aldığı belirlenen açılış konuşması (N=6, %40), temel atma (N=2, %13), yıldönümü (N=4, %27), yılbaşı (N=1, %7), tatbikat (N=1, %7), diploma töreninde konuşma (N=1, %6) temalarının dağılımı bulunmaktadır. Bulgular ışığında "Organizasyon-Etkinlik Yönetimi" kategorisinde %40'la en yüksek oranda açılış konuşmaları bulunmaktadır. Atatürk'ün açılış törenlerinde konuşmalar yapması, sahip olduğu siyasi konumla ilgili olup bu konuşmaların içerikleri incelendiğinde seslendiği kitleyi bilgilendirmeye, kamuoyu oluşturmaya yönelik nitelikler taşıdıkları görülmektedir. İlgili temayı %27'yle yıldönümü, %13'le temel atma, %7'yle yılbaşı, tatbikat, %6'yla diploma töreninde konuşma faaliyetleri izlemektedir.

Örneğin; Konya nalbant okulunun mezuniyet töreninde "Muhterem Ustalar! Bugün size şu şahadetnameleri verirken derin bir hissi meserretle mütehassıs bulunuyorum. Buradan ordumuza dahil olacaksınız, hidematı vataniyenizi yapacaksınız. Ordumuzun sizinle müftehir olacağına kailim..." konuşmasını gerçekleştirmiştir.

AS1.3.kapsamında sorulan “Mustafa Kemal Atatürk paydaşlarıyla yüzyüze iletişim faaliyetleri yürütmüş müdür?” alt sorusunun bulguları aşağıdadır:

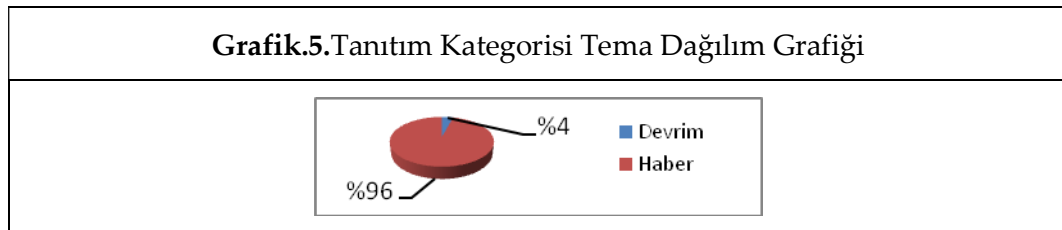
Grafik 4'te “Yüzyüze İletişim” kategorisinde yer aldığı belirlenen şehir gezileri (N=27, %41), ziyaret (N=24, %36), yüzyüze iletişimle verilen demeçler (N=14, %21), karşılama (N=1, %2) temalarının dağılımı bulunmaktadır. Bulgulara göre; yüzyüze iletişim kategorisi kapsamında %41’le en yüksek oranda şehir gezileri teması bulunmaktadır. İlgili temayı %36’yla ziyaret, %21’le demeç temasının alt temalarından olan yüzyüze verilen demeçler, %2’yle karşılama teması izlemektedir.

Örneğin; Atatürk’ün Ankara’ya gelişi sonrasında kendisini ziyaret eden heyete yönelik olarak “Muhterem Efendiler! Heyeti âcizanemizi Ankara’ya muvasalatımız günü umum ahalinin erkek, kadın, çocuk tek mil halkın samimî ve vatanperoverane tezahüratı feokalâdesiyle taltif buyurdunuz...” sözleriyle başlayan konuşmasında ülkenin durumunu aktarmıştır.

Bursa’da kendisini karşılayan çocuklarsa “Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz âtinin bir gülü, yıldızı, bir nur-i ikbalisiniz. Memleketi asıl nura gark edecek sizsiniz. Kendinizin ne kadar mühim, kıymetli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız...” diyerek seslenmiştir.

Atatürk’ün yurt gezilerinde meslek gruplarıyla da iletişim kurduğu görülmektedir. Örneğin; Adana çiftçilerine “Aziz çiftçi kardeşlerim; Diyebilirim ki hayatımda yaşadığım en ulvî, en sâde, en mes’ut ve samimî gece bu gecedir. Çünkü bu gece çok derin hüremetlerle, muhabbetlerle merbut olduğumuz milletimizin ekseriyeti azîmesini teşkil eden çiftçilerimizle bir sofrada bulunuyorum...” diyerek seslenmektedir.

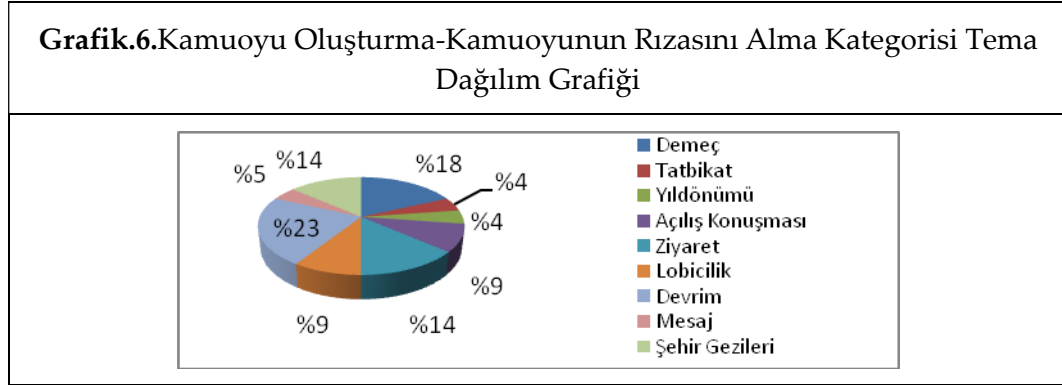
AS1.4.kapsamında sorulan “Mustafa Kemal Atatürk tanıtım faaliyetleri yürütmüş müdür?” alt sorusunun bulguları aşağıdadır:

Grafik 5'te "Tanıtım" kategorisinde yer aldığı belirlenen haber (N=161, %96), devrimlerin tanıtımı (N=7, %4) temalarının dağılımı bulunmaktadır. Araştırma kapsamında ele alınan halkla ilişkiler faaliyetlerine bakıldığında Atatürk'ün kılık kıyafet, harf devrimlerinin tanıtımlarını yaptığı görülmektedir. Bu faaliyetler, devrimlerin tanıtımı teması içinde değerlendirilirken haber teması; gerçekleştirilen etkinliklerin başında yer almasını ifade etmektedir. Elde edilen bulgular ışığında; %96'yla haber temasının kategori içindeki en yüksek orana sahip olduğu belirlenirken ilgili temayı %4'le devrimlerin tanıtımı teması izlemektedir.

"...Her milletin olduğu gibi bizim de millî bir kıyafetimiz varmış, fakat gayri kabili inkârdır ki taşıdığımız kıyafet o değildir. Hattâ millî kıyafetimizin ne olduğunu bilenler içimizde azdır bile..." Kastamonu'da gerçekleştirdiği konuşmada Atatürk, kıyafet ve şapka devrimini halkla tanıtmaktadır. Benzer konuşmaları farklı kentlerde de gerçekleştirmiştir. Harf devrimine ilişkin yaptığı konuşmadaysa "...Bizim ahenktar, zengin lisanımız yeni Türk harfleriyle kendini gösterecektir. Asırlardan beri kafalarımızı demir çerçeve içinde bulundurarak, anlaşılmıyan ve anlayamadığımız işaretlerden kendimizi kurtarmak, bunu anlamak mecburiyetindediniz..." sözleri yer almaktadır.

AS1.5.kapsamında sorulan "Mustafa Kemal Atatürk kamuoyu oluşturma-kamuoyunun rızasını alma çalışmaları yürütmüş müdür?" alt sorusunun bulguları aşağıdadır:

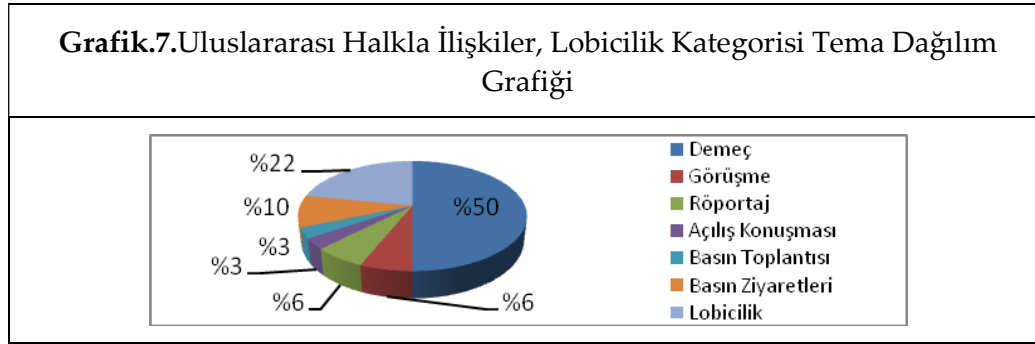

Grafik 6'da "Kamuoyu Oluşturma-Kamuoyunun Rızasını Alma" kategorisinde yer aldığı belirlenen devrimlerin tanıtımı (N=5, %23), kamuoyu oluşturmaya yönelik demeçler (N=4, %18), şehir gezileri (N=3, %14), açılış konuşması (N=2, %9), ziyaret (N=3, %14), lobicilik (N=2, %9), mesaj (N=1, %5), tatbikat (N=1, %4), yıldönümü (N=1, %4) temalarının dağılımı bulunmaktadır. Atatürk'ün kamuoyu oluşturmak, kamuoyunun rızasını almak için farklı tekniklerden, araçlardan yararlandığı görülmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan temalar arasında en yüksek oran %23'le devrimlerin tanıtımı temasına aitken ilgili temayı %18'le demeç temasının alt temalarından olan kamuoyu oluşturmaya yönelik demeçler, %14'le ziyaret ve şehir gezileri, %9'la açılış konuşması ve lobicilik, %5'le mesaj, %4'le tatbikat ve yıldönümü temaları izlemektedir.

Kamuoyu oluşturma-kamuoyunun rızasını almaya yönelik olarak İzmit'te gerçekleştirdiği konuşması; "...Türkiye Büyük Millet Meclisi, Halifenin değildir ve olamaz. Türkiye Büyük Millet Meclisi yalnız ve yalnız millettir. Millet'in intihap ettiği vekillerden mürekkeptir. Bu meclis yalnız ve yalnız milletin emrine mutavaat etmek mecburiyetindedir, ismi ve makamı ne olursa olsun millet bu hakkını bir şahsa tevdi ve teslim edemez..." örnek verilebilmektedir.

İnebolu'da gerçekleştirdiği bir konuşmasıysa "...Yunan serpuşu olan fesi giymek caiz olur da şapkayı giymek neden olmaz ve yine onlara, bütün millete hatırlatmak isterim ki, Bizans papazlarının ve Yahudi hahamlarının kisvei mahsusası olan cüppeyi ne vakit, ne için ve nasıl giydiler?..." giysi, şapka devrimine yönelik kamuoyu oluşturmaya yöneliktir.

AS1.6.kapsamında sorulan "Mustafa Kemal Atatürk uluslararası halkla ilişkiler, lobcilik faaliyetleri yürütmüş müdür?" alt sorusunun bulguları aşağıdadır:

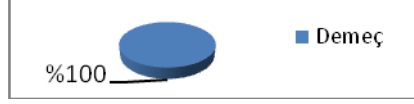

Grafik 7'de "Uluslararası Halkla İlişkiler, Lobcilik" kategorisinde yer aldığı belirlenen yabancı basına verilen demeçler (N=16, %50), lobcilik (N=7, %22), görüşme (N=2, %6), röportaj (N=2, %6), basın ziyaretleri (N=3, %10), açılış konuşması (N=1, %3), basın toplantısı (N=1, %3) temalarının dağılımı bulunmaktadır. Uluslararası basınla ilişkiler, lobcilik çalışmalarıyla birlikte yurt içinde lobcilik çalışmalarının yürütüldüğü görülmektedir. Elde edilen bulgular ışığında oluşturulan temalar arasında en yüksek oranda %50'yle demeç temasının alt temalarından olan yabancı basına verilen demeçler teması bulunmaktadır. İlgili temayı %22'yle lobcilik, %10'la basın ziyaretleri, %6'yla röportaj ve görüşme, %3'le basın toplantısı ve açılış konuşması temaları izlemektedir.

Örneğin; Afganistan elçisine yanıt olan "...Mesaisinin muvaffakiyete ermesini candan dilediğimiz aziz Afgan milleti hakkında Türk Milleti aynı dostluk, kardeşlik hislerini beslemektedir..." sözleri, uluslararası halkla ilişkiler açısından önem taşımaktadır. Bu sözlerle iki devlet ve halkları arasında dostluk inşa etmeye, sürdürmeye çalıştığı anlaşılmaktadır.

AS1.7.kapsamında sorulan "Mustafa Kemal Atatürk kurumsal imaj yönetimi, kurum kimliği, itibar faaliyetleri yürütmüş müdür?" alt sorusunun bulguları aşağıdadır:

Grafik.8.Kurumsal İmaj Yönetimi, Kurum Kimliği, İtibar Faaliyetleri Kategorisi Tema Dağılım Grafiği

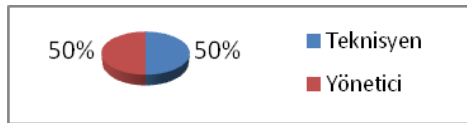

Grafik 8’de “Kurumsal İmaj Yönetim, Kurum Kimliği, İtibar Faaliyetleri” kategorisinde yalnızca demeç (N=3, %100) teması yer alırken Atatürk’ün verdiği demeçlerle ülkeye ilişkin bir imaj yaratmaya, bu imajı yönetmeye çalıştığı görülmektedir. Örneklem çerçevesinde ele alınan faaliyetler arasında yer alan demeçler içerisindeki 3 demecin imaj çalışması niteliği taşıdığı; örneklemede yer alan diğer faaliyetlerde imaj yaratımı niteliğinin görülmediği belirlenmiştir. Bununla birlikte bu bulgunun araştırmanın örneklemiyle sınırlı olduğu; ülke imajının 3 demeçle oluşturulamayacağı göz ardı edilmemelidir.

Atatürk’ün New York Herald muhbirine verdiği “...Asırlardan beri Rusya, İstanbul Rum Patrikliği üzerindeki hegemonyası sayesinde işlerimiz üzerinde muzır bir nüfuz sahibi oldu. Rum, Ortodoks ve Ermeni patrikhaneleri vasıtasıyla idare usulümüz, diğer kilise idareleri ihdasını elzem kıldı...” demecinde Türkiye’de farklı dini kurumların tarih boyunca sahip oldukları etkiyi anlatmakta, Türkiye Cumhuriyeti’nin bu tür etkileri kabul etmeyeceğini vurgulayan bir imaj çizmektedir.

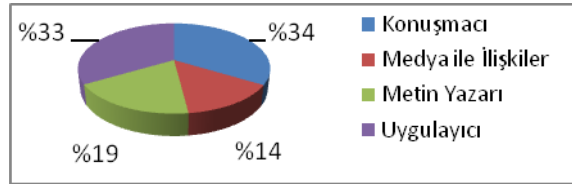
Araştırma kapsamında “AS₂.Mustafa Kemal Atatürk halkla ilişkiler uzmanlarına ait hangi rolleri üstlenmiştir?” sorusunu yanıtlamaya yönelik bulgularla, Atatürk’ün halkla ilişkiler uzmanlarının teknisyen ve yönetici rollerini üstlendiği belirlenmiştir.

Grafik.9. Halkla İlişkiler Rollerinin Kategorilere Göre Dağılım Grafiği

Grafik 9’da görüldüğü üzere araştırmada incelenen 162 halkla ilişkiler faaliyetinin tamamında halkla ilişkiler uzmanlarının teknisyen rolüyle(N=162, %50) yönetici rolünü(N=162, %50) üstlenmektedir.

AS_{2.1}.kapsamında sorulan “Mustafa Kemal Atatürk halkla ilişkiler uzmanlarına ait teknisyen rolünü üstlenmiş midir?” alt sorusunun bulguları aşağıdadır:

Grafik.10.Teknisyen Rolünün Temalara Göre Dağılım Grafiği

Grafik 10'da "Teknisyen Rolü" kategorisinde yer aldığı belirlenen konuşmacı (N=160, %34), uygulayıcı (N=159, %33), metin yazarı (N=88, %19), medyayla ilişkiler (N= 68, %14) temalarının dağılımı bulunmaktadır. Elde edilen bulgulara göre; belirlenmiş temalar arasında en yüksek oranda %34'le konuşmacı teması bulunmaktadır. İlgili temayı %33'le uygulayıcı, %19'la metin yazarı, %14'le medya ilişkileri temaları izlemektedir. Teknisyen rolü çerçevesinde ortaya konan temalar; araştırmanın evrenini oluşturan Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (2006) isimli dizi yayından amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenen 162 metindeki yer, zaman, gerçekleşen olayın biçimi, içeriği gibi bilgilerle belirlenmiştir. Örneğin; Atatürk'ün gerçekleştireceği bir konuşmanın metnini kendisinin yazması metin yazarı temasını, konuşmayı gerçekleştirmesi uygulayıcı, konuşmacı temasını göstermektedir. Atatürk'ün basın organlarında yayınlanmak üzere demeçler kaleme alması da örnek olarak verilebilmektedir.

AS2.2.kapsamında sorulan "Mustafa Kemal Atatürk halkla ilişkiler uzmanlarına ait yönetici rolünü üstlenmiş midir?" alt sorusunun bulguları aşağıdadır:

Grafik.11.Yönetici Rolünün Temalara Göre Dağılım Grafiği

Grafik 11'de "Yönetici Rolü" kategorisinde yer aldığı belirlenen hedef kitlenin belirlenmesi, planlama, strateji geliştirme, sürecin yönetilmesi, görev dağılımı yapılması temalarının dağılımı bulunmaktadır. Elde edilen bulgulara göre; hedef kitlenin belirlenmesi (N=162, %33), planlama (N=162, %33), strateji geliştirme (N=162, %33) temalarının araştırma kapsamında ele alınan 162 halkla ilişkiler faaliyetinin tamamında bulunmaktadır. Araştırmada ele alınan 3 (%1) halkla ilişkiler faaliyetindeki yönetici rollerinde sürecin yönetilmesi temasına rastlanırken yalnızca 1 faaliyette görev dağılımı yapılması temasının bulunduğu belirlenmiştir. Görev dağılımı yapılması temasına ilişkin halkla ilişkiler faaliyetinde Atatürk, uygulamayı bizzat gerçekleştirmemiş olup gerçekleştirecek kişiyi belirlemiştir. 1938'de Cumhuriyet Bayramı etkinliklerinde yapacağı konuşmayı kaleme alan Atatürk, rahatsızlığı nedeniyle Ankara hipodromundaki

kutlamalara katılamamış; hazırladığı konuşmayı kendisi adına yapmak üzere dönemin başbakanı Celal Bayar'ı görevlendirmiştir.

SONUÇ

Halkla ilişkiler, örgüt ve kamuları arasında karşılıklı faydaya dayalı bilgi akışı ve stratejik iletişim biçimi olarak tanımlanırken halkla ilişkiler uzmanları, bu sürecin işlemlerini sağlamaları bakımından önem taşımaktadırlar. Halkla ilişkiler uzmanları, faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için birtakım roller üstlenmektedirler. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş süreci incelendiğinde, kamuoyu oluşturma, ikna edici halkla ilişkiler faaliyetlerinin önem taşıdığı görülmektedir; Mustafa Kemal Atatürk tarafından gerçekleştirilen bu faaliyetler, önem taşımaktadır.

Çalışmada, Atatürk'ün gerçekleştirdiği çalışmalar, halkla ilişkiler perspektifinden değerlendirilerek bu faaliyetlerin halkla ilişkiler faaliyeti olup olmadığı, kendisinin halkla ilişkiler uzmanı rollerini üstlenip üstlenmediği araştırılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün halkla ilişkiler rolünün keşfedilmeye çalışıldığı bu çalışmada, nitel bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması kullanılmıştır. Veriler, doküman analiziyle toplanarak betimsel analizle değerlendirilmiştir. Araştırmanın evrenini oluşturan, *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri* (2006) adlı eser esas alınarak Atatürk'ün halkla ilişkiler uzmanı yönünün de olduğu saptanmıştır; o dönemde bilimsel açıdan ismi konulmamış olsa da bugünden geriye dönük incelendiğinde ülkenin kurtuluş ve kuruluşunda aktif olarak halkla ilişkiler faaliyetlerinden yararlanmış olduğu anlaşılmıştır; bu faaliyetlerde ağırlıklı olarak kişilerarası iletişim ve basınla ilişkileri tercih ettiği belirlenmiştir. Etkinlikler düzenlenmesi, tanıtım, kamuoyu oluşturma, kamuoyunun rızasını alma, uluslararası halkla ilişkiler ve lobcilik, kurumsal imaj yönetimi, kurum kimliği, itibar çalışmaları da gerçekleştirilen halkla ilişkiler faaliyetleri arasında bulunmaktadır. Atatürk doğrudan basına yönelik demeç verme, röportaj verme, görüşme gibi faaliyetlerin dışında ilgili halkla ilişkiler faaliyetleriyle basında haber, duyurum olarak yer almıştır. Bu durum elbette Atatürk'ün siyasi ve idareci konumundan kaynaklanmaktadır. Bunun yanı sıra gerçekleştirdiği halkla ilişkiler faaliyetlerinin çoğunlukla ulusal olduğu görülmektedir. Büyük bir bölümü yüzyüze iletişim yoluyla gerçekleşen faaliyetlerde Atatürk, farklı paydaş gruplarla iletişim kurmaktadır. Bu paydaşlara örnek olarak ziyaret ettiği kentlerde yaşayan vatandaşlar, açılış törenleri gibi etkinliklerde bulunan yerel halk, çeşitli meslek örgütleri sayılabilmektedir.

Gerçekleştirilen analiz sonucunda Atatürk'ün, çalışmada değerlendirilen tüm halkla ilişkiler faaliyetlerinde *teknisyen* ve *yönetici* rollerini üstlendiği belirlenmiştir. Bu anlamda Atatürk, halkla ilişkiler faaliyetlerinin planlayıcısı ve uygulayıcısı olmaktadır. Atatürk'ün gerçekleştirdiği halkla ilişkiler faaliyetlerinin temelinde devrimlerin benimsenmesi, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına ait bir kimliğin yaratılması, ülke için bir imaj oluşturularak itibar kazandırılmasının bulunduğu görülmektedir. Özellikle konuşmalarında,

demeçlerinde halkı “gelecek” konusunda motive etmeye çalıştığı görülmektedir. Bu çabaların cumhuriyetin, devrimlerin sürekliliğini sağlamaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, çalışma kapsamında Mustafa Kemal Atatürk'ün halkla ilişkiler faaliyetleri gerçekleştirdiği, halkla ilişkiler uzmanlarının teknisyen ve yönetici rolünü üstlendiği belirlenmiştir. Bu rollerin dışında inşa etme, bilgilendirme, ikna etme, motive etme, süreklilik sağlama gibi halkla ilişkiler uzmanlarının temel görevlerini, sorumluluklarını da üstlenmiş olduğu belirlenmiştir. İleriki dönemlerde bu araştırmanın, farklı kaynaklardan da veri toplanarak genişletilmesi önerilebilir. Böylelikle Atatürk'ün halkla ilişkiler konusundaki uzmanlığının Türkiye'deki halkla ilişkiler tarihine de ışık tutup katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Angrosino M (2007) Doing Ethnographic&Observational Research, Sage Qualitative Research, GB.

Akar H (2011) Halkla İlişkiler Roller ve Algılanmasına Yönelik Uygulamalı Bir Çalışma, Doktora Tezi, SÜ SBE, Konya.

Arklan Ü (2011) Halkla İlişkiler: Kavram, Kapsam ve İlişkili Olduğu Alanlar, Düünden Bugüne Halkla İlişkiler, M Işık, A Asna(eds),Eğitim Akademi Yayınları, Konya, 13-45.

Ataman M (2013) Atatürk'ün Sivil Giysilerinin Fotoğraflarda İncelenmesi,Yüksek Lisans Tezi, SÜ SBE, Konya.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi (2016) Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III. Divan Yayıncılık LTD.ŞTİ.

Austin E and Pinkleton B E (2006) Strategic Public Relations Management,Lawrence Erlbaum Associates, London.

Bernays E (1936) Freedom of Propaganda:The Constructive Forming of Public Opinion,Speech at Institute of Public Affairs.

Bernays E (1961) Crystallizing Public Opinion, Liveright Publishing Corporation, USA.

Bernays E (2013) Public Relations, University of Oklahoma Press, Oklahoma.

Broom G M and Smith G D (1979)Testing the practitioner's impact on clients, Public Relations Review, 5 (3), 47-59.

Çakır H (2014) The Representation of Public Relations Profession and Public Relations Practitioners in the Context of Entertainment Culture in Turkish TV Series, R G Öztürk(ed), Handbook of Research on the Impact Of Culture&Society on the Entertainment Industry, Information Science Reference, USA, 421-439.

- Daşdemir L (2006) Yurt içi Gezilerinin Önemi ve Bilinmeyen Bir Gezi Çeşme-Ilıca Ziyareti, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (3), 13-37.
- Demir K (2002) Türkiye'deki Resmi ve Özel Lise Öğretmenlerinin İzlenim Yönetimi, Doktora Tezi, AÜ SBE, Ankara.
- Dozier D (2008) The Organizational Roles of Communications and Public Relations Practitioners, J E Grunig (eds), Excellence in Public Relations & Communication Management, Routledge, NJ, 327-356.
- Dozier D and Broom G M (2009) The Centrality of Practitioner Roles to Public Relations Theory, CH Botan, V Hazleton(eds), Public Relations Theory-II, Lawrence Erlbaum Associates, NJ, 120-148.
- Elhan O (2012) 1923-1938 Atatürk Dönemi Balkan Politikası. Yüksek Lisans Tezi, GAZÜ SBE, Gaziantep.
- Elo S and Kyngas H (2008) The qualitative content analysis process, Journal of Advanced Nursing, 62 (1), 107-115.
- Ercan Y (1981) Kurtuluş Savaşı, Savaşta Atatürk, Savaşın Sonuçları, AÜ DTFC Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, 14 (25), 41-59.
- Erdoğan İ (2008) Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler, Erk Yayınları, Ankara.
- Ergeç N (2006) Kurtuluş Savaşı Sırasında Yürütülen İletişim Çabalarının Halkla İlişkiler Açısından İncelenmesi, ESOĞU Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (3).
- Goffman E (1959) Presentation of Self in Everyday Life, Doubleday Anchor Books, NY.
- Goffman E (2009) Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu, B Çezar (çev), Metis Yayınları, İstanbul.
- Gül M (2006) Atatürk'ün Yurt Gezileri'nin Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü, AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (3), 51-72.
- Gülner H (2006) Psikolojik Harekat ve Mustafa Kemal Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nda Örnek Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, AÜ Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Güneş A (2009) Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Halkla İlişkiler Kavramının Tanımı Yeri ve Önemi Üzerine Bir Yaklaşım, CÜ İktisadi İdari Bilimler Dergisi, 10 (1), 71-79.
- Hales C (2001) Does it matter what managers do, Business Strategy Review, 12 (2), 50-58.
- Harlow R (1977) Public Relations Definitions Through the Years, Public Relations Review, 3 (1), 49-63.
- Holtzhausen D (2000) Postmodern Values in Public Relations, Journal of Public

Relations, 12 (1), 93-114.

Hoştut S (2013) Stratejik Halkla İlişkilerde Halkla İlişkiler Uygulayıcı Roller, SDÜ İİBF Dergisi, 18 (1), 417-434.

Kanberoğlu N (2014) 1926 Yılı Türk Basınında Mustafa Kemal Atatürk'ün Yurt Gezileri ve Yurt Gezilerinin Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü, History Studies, 6 (6), 133-147.

Karabulut M (2012) Biyografi Kaynaklarında Atatürk ve Özel Hayatı, Yüksek Lisans Tezi, DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.

Karlıklı Y (2012) Atatürk Dönemi Türk Deniz Politikası (1923-1938), Doktora Tezi, İÜ Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, İstanbul.

Kaş P (2012) Atatürk'ün Adana Ziyaretleri, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum.

Katz D and Kahn R (1978) The Social Psychology of Organizations, Wiley, NY.

Kaya Z (2013) Atatürk'ün Askeri Giysilerinin Fotoğraflarda İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, SÜ SBE, Konya.

Lee N M, Sha B, Dozier D and Sargent P (2015) The Role of New Public Relations Practitioners as Social Media Experts, Public Relations Review, <http://dx.doi.org/10.1016/j.pubrev.2015.05.002>.

Miles M B and Huberman A M (1994) Qualitative data analysis: An expanded sourcebook, Sage Publications, CA.

Mintzberg H (1973) The Nature of Managerial Work, Harper&Row, NY.

Mintzberg H (1998) Covert leadership: Notes on Managing Professionals, Harvard Business Review, 76, 140-148.

Moss D, Newman A and DeSanto B (2005) What Do Communication Managers Do? Defining&Refining The Core Elements of Management in a Public Relations/Corporate Communication Context, Journalism&Mass Communication Quarterly, 82 (4), 873-890.

Okay A ve Okay A (2007) Halkla İlişkiler Kavram Strateji ve Uygulamaları, Der Yayınları, İstanbul.

Özcan S (2013) Amasya Genelgesi'nin Erzurum ve Sivas Kongreleri Üzerindeki Etkisi, Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1, 69-82.

Özdemir Z (2015) Sosyal Medyada Kimlik İnşasında Yeni Akım: Özçekim Kullanımı, MÜ İletişim Fakültesi Dergisi, 2 (1), 112-131.

Peltekoğlu F (2001) Halkla İlişkiler Nedir, Beta, İstanbul.

Poyraz E (2013) Atatürk'ün İletişim Stratejisi ve Stratejik Hedefleri Hakkında Bir Analiz, 21.Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 2 (4), 72-93.

PRSA(tarihsiz) www.prsa.org/about, erişim tarihi: 02.06.2017.

Seitel F (2007) *The Practice of Public Relations*, Pearson, NJ.

Seitel F (2011) *The Practice of Public Relations*, Pearson, NJ.

Steyn B (1999) CEO Expectations in terms of PR Roles, *Communique*, 19 (1), 20-43.

Steyn B (2007) Contribution of Public Relations to Organizational Strategy Formulation, E L Toth (Ed), *The Future of Excellence in Public Relations&Communication Management: Challenges for the Next Generation*, Lawrence Erlbaum, NJ, 158-166.

Türk Dil Kurumu (2005) *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara.

Wilcox D and Cameron G (2009) *Public Relations: Strategies&Tactics*, Pearson International, USA.

Wilcox D, Cameron G, Reber B and Shin J(2011) *Think Public Relations*, Allyn&Bacon, Boston.

Yıldırım A ve Şimşek H (2003) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım A ve Şimşek H (2008) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım A ve Şimşek H (2012) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yolcu N (2010) *Kurtuluş Savaşı ve Devrim Yıllarında Mustafa Kemal Atatürk'ün İletişim Yönetimi*, Yüksek Lisans Tezi, KOU SBE, Kocaeli.

Yücel Y (1981) Atatürk'ün Cumhuriyetin Kuruluşundaki Görüş ve Etkinlikleri, *AÜ DTCF Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 14 (25), 23-39.